

Programma indirecte lozingen

10 april 2026

Kenmerk R001-1300725BWP-V04-mdg-NL

Verantwoording

Titel	Programma indirecte lozingen
Opdrachtgever	Provincie Gelderland
Projectleider	Ronnie Berg
Auteur(s)	Ronnie Berg, Fleur Rempe (TAUW) Sander Simonse, Anne Oerlemans (Arcadis)
Kenmerk	R001-1300725BWP-V04-mdg-NL
Aantal pagina's	25 (exclusief bijlagen)
Datum	10 april 2026
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale verwerking. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

TAUW bv
Handelskade 37
Postbus 133
7400 AC Deventer
T +31 57 06 99 91 1
E info.deventer@tauw.com

Inhoud

1	Inleiding en doel	4
1.1	Inleiding	4
1.2	Waarom een aanpak indirecte lozingen?	4
1.3	Doel programma en doelgroep	4
1.4	Afbakening van het programma	5
1.5	Achtergrondinformatie	6
2	De opgave, huidige knelpunten en drijvers in de aanpak van indirecte lozingen	6
2.1	De opgave	6
2.2	Huidige aandachtspunten, belangen en drijvers	7
2.3	Waarvan kunnen we leren en wat is al beschikbaar?	9
3	Programma aanpak	9
3.1	Inleiding	9
3.2	Cyclische aanpak met taken en rollen van deelnemende partijen	10
3.3	Activiteiten bij uitvoering van het programma	15
3.4	Planning	18
3.5	Kosten uitvoering programma	19
4	Samenwerking en organisatie tijdens uitvoering programma	21
4.1	Inleiding	21
4.2	Ambtelijke samenwerking in programma	21
4.3	Interbestuurlijke samenwerking	23
Bijlage 1	Nadere toelichting op totstandkoming van het programma	
Bijlage 2	Achtergrond	
Bijlage 3	Nadere toelichting op de (inhoudelijke) uitvoering van het programma	
Bijlage 4	Kostenraming programma	

1 Inleiding en doel

1.1 Inleiding

Op Europees niveau is de Kaderrichtlijn Water (KRW) vastgesteld. De KRW is een belangrijk Europees beleidsinstrument. Doelstelling van deze richtlijn is watersystemen en aquatische ecosystemen te behoeden voor achteruitgang, te beschermen en te verbeteren. In 2027 moet de waterkwaliteit van alle oppervlaktewaterlichamen in Nederland voldoen aan de KRW. Nederland haalt die doelen nog niet. Vooral op het gebied van chemische stoffen ligt er nog een flinke opgave. De verwachting is dat de huidige aanpak onvoldoende is om de KRW-normen in 2027 te halen. Een doel dat we in Gelderland willen verwezenlijken is het KRW-proof maken van bedrijfsmatige lozingen op het vuilwaterriool (*indirecte lozingen*) gezien de substantiële bijdrage daarvan aan het voldoen aan de KRW-normen. Daarvoor is dit programma geschreven.

De opgaven rondom indirecte lozingen zijn complex op proces - gezien de verschillende betrokken overheden en bedrijven - en inhoud. Er is sprake van een forse opgave. Dat vraagt om een gestructureerde, samenhangende en adaptieve aanpak. Daarvoor willen we gedragen keuzes maken met partners op ambtelijk en bestuurlijk niveau.

De provincie Gelderland heeft daarom initiatief genomen om, samen met alle betrokken partners, dit programma op te zetten dat gericht is op het effectief en doelgericht toewerken naar bedrijfsmatige indirecte lozingen die KRW-proof zijn. Provincie Gelderland doet de medeoverheden daarom een uitnodiging om mee te doen aan invulling en uitvoering van dit programma. Zo bundelen we kennis, capaciteit en bevoegdheden om samen de kwaliteit van het Gelderse oppervlaktewater te verbeteren. Met een kernteam, waarin alle typen Gelderse medeoverheden vertegenwoordigd zijn, hebben we ambtelijke werksessies georganiseerd om tot inhoudelijke afstemming en een gedragen aanpak te komen (zie bijlage 1 totstandkoming). De uitkomsten daarvan zijn verwerkt in dit voorliggende programma.

1.2 Waarom een aanpak indirecte lozingen?

Stoffen komen op verschillende manieren in het oppervlaktewater terecht. Eén van de bronnen van die stoffen zijn rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's). Rwzi's zijn echter niet zelf de bron, maar dat zijn lozingen op het riool, waaronder die van bedrijven. Op dit moment is er beperkt inzicht in deze lozingen, terwijl de behoefte groot is om dit integraal binnen de waterketen aan te pakken. Om effectief te kunnen sturen op verbetering, is het van belang om beter inzicht te krijgen op de waterkwaliteit en welke bedrijven en sectoren de grootste bijdrage leveren aan norm overschrijdende stoffen in het gebied. Dit inzicht vormt de basis om gericht maatregelen te nemen en uiteindelijk alle bedrijfsmatige indirecte lozingen 'KRW-proof' te maken.

1.3 Doel programma en doelgroep

Het hoofddoel van dit programma is indirecte lozingen van bedrijfsafvalwater (zowel vergunnings- als meldingsplichtige lozingsactiviteiten) KRW-proof te maken in de provincie Gelderland. Daarvoor is een effectieve samenwerking nodig tussen omgevingsdiensten, waterschappen, gemeenten, provincie en Rijkswaterstaat (de doelgroep van dit programma). Het KRW-proof maken van indirecte lozingen van bedrijfsafvalwater is onderdeel van het overkoepelende doel

Kenmerk R001-1300725BWP-V04-mdg-NL

om de belasting van KRW-stoffen op het oppervlaktewater substantieel te verminderen. Zo draagt dit programma ook bij aan het halen van de KRW-doelstellingen en het voorkomen van juridische en maatschappelijke risico's en (nog) grote(re) investeringen in rwzi's doordat voorkomen wordt dat stoffen in de afvalwaterketen komen.

Binnen het programma onderzoeken we welke gezamenlijke aanpak het beste werkt in de Gelderse praktijk, met een balans tussen:

- **Uniformiteit waar mogelijk:** gezamenlijke werkwijzen, meetprogramma's en standaarden
- **Maatwerk waar nodig:** ruimte voor regionale verschillen en specifieke situaties

1.4 Afbakening van het programma

Het behalen van de KRW-doelstellingen vraagt om een brede aanpak van alle routes waarlangs verontreinigende stoffen in het oppervlaktewater terechtkomen. Dit programma levert daaraan een bijdrage door in een geschatte periode van 5 jaren activiteiten en werkwijzen te hebben ingebed om indirecte lozingen KRW-proof te maken. Daarmee worden hoogstwaarschijnlijk niet de KRW-doelen gehaald. Ook andere bronnen, zoals directe lozingen, diffuse en buitenlandse emissies en agrarische activiteiten, moeten worden aangepakt om de waterkwaliteit structureel te verbeteren.

Dit programma beperkt zich dus bewust tot vergunningen en meldingen) van indirecte lozingen van bedrijfsafvalwater op het riool. De reden hiervoor is dat er momenteel beperkt inzicht bestaat in deze lozingen, terwijl de behoefte groot is om hier grip op te krijgen en tegelijkertijd extra inspanning gevraagd wordt als gevolg van Europees ingezette procedure met betrekking tot lozings- en onttrekkingsvergunningen (inbreukprocedure). Indirecte lozingen vormen ook een substantiële bron van probleemstoffen en vragen om een gezamenlijke, programmatische aanpak. Door hierop te focussen zijn we slagvaardiger en kunnen we ons efficiënter richten op de uitvoerbaarheid van de eerdergenoemde doelen van het programma. Waar synergie mogelijk is met andere routes, zoals directe lozingen of ketenaanpakken, wordt dit in hoofdlijnen meegenomen. Het primaire doel van dit programma blijft echter het KRW-proof maken van indirecte lozingen van bedrijfsafvalwater en daarvoor het versterken van samenwerking tussen alle betrokken partijen.

Het programma richt zich op stoffen die onder de KRW vallen, gezien hun directe impact op het behalen van de KRW-doelstellingen voor waterkwaliteit. We richten ons op de landelijke lijst van KRW-stoffen (prioritaire en specifiek verontreinigende stoffen), aangevuld met de toekomstige stoffen en stoffen die de (doelmatige) werking van rwzi's negatief beïnvloeden. Het aantal stoffen (ambitieniveau) wordt nader vastgesteld, zie paragraaf 4.2.

Bij het bezien en herzien van vergunningen worden, waar mogelijk, ook andere relevante stoffen zoals Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) meegenomen als 'bijvangst'. Dit hangt af van beschikbare gegevens en gesignaleerde risico's. Stoffen die de (doelmatige) werking van rwzi's beïnvloeden kunnen indirect het KRW-doelbereik raken, bijvoorbeeld door het verminderen van zuiveringsrendement. Hoewel deze stoffen niet de eerste prioriteit hebben in het programma,

Kenmerk R001-1300725BWP-V04-mdg-NL

dienen omgevingsdiensten en waterschappen af te wegen of ze, gezien hun impact, toch meegenomen moeten worden in de analyse en vergunningverlening.

1.5 Achtergrondinformatie

In dit programma werken verschillende organisaties samen – provincie, omgevingsdiensten, gemeenten, waterschappen en Rijkswaterstaat – met als gezamenlijk doel meer grip te krijgen op, en KRW-proof maken van indirecte lozingen en daarmee de waterkwaliteit te verbeteren. Deze samenwerking brengt uiteenlopende disciplines, rollen en kennisniveaus bij elkaar. Begrippen en thema's die voor de ene partij vanzelfsprekend zijn, kunnen voor een andere partij nieuw of complex zijn.

Om ervoor te zorgen dat iedereen dezelfde basis heeft en om misverstanden te voorkomen, is in bijlage 2 achtergrondinformatie opgenomen voor een aantal belangrijke onderwerpen. Deze toelichting helpt om:

- **Kennisverschillen te overbruggen:** niet iedereen is even vertrouwd met technische termen of juridische kaders
- **Begrip te vergroten:** door context en uitleg wordt duidelijk waarom bepaalde onderwerpen relevant zijn
- **Samenwerking te versterken:** een gedeelde taal en begrip vormen de basis voor effectieve afstemming en besluitvorming

De achtergrondinformatie is dus niet bedoeld als volledige verdieping, maar als een gemeenschappelijk referentiekader. Zo zorgen we ervoor dat alle betrokkenen – ongeacht hun expertise – goed kunnen meedenken en bijdragen aan het programma.

2 De opgave, huidige knelpunten en drijvers in de aanpak van indirecte lozingen

2.1 De opgave

De opgave voor de aanpak van indirecte lozingen is omvangrijk en urgent. In Gelderland is een verkennend onderzoek uitgevoerd en ingeschat dat circa 1.100 bedrijven die indirect lozen op het riool, waarvan ongeveer 500 tot 550 vergunningplichtig en 550 meldingsplichtig zijn. Het betreft een ruwe schatting voor het aantal bedrijven waarvoor de gemeente bevoegd gezag is, voor de provinciale bedrijven is dit beter bekend. Voor de vergunningplichtige bedrijven ligt de bevoegdheid deels bij de provincie (circa 215 bedrijven) en deels bij gemeenten (circa 285 bedrijven). Alle meldingsplichtige bedrijven vallen onder het bevoegd gezag van gemeenten. Conclusie van het verkennende onderzoek is dat de circa 1.100 bedrijven in beeld moeten worden gebracht, vergunningen moeten worden geactualiseerd en meldingen gecontroleerd. Daarnaast is het noodzakelijk om een actueel bedrijvenbestand op te stellen, toezicht structureel te verankeren en een beter beeld te krijgen van het geloosde afvalwater bij de verschillende bedrijven door het opzetten van een meetplan en uitvoering van de monitoring bij bedrijven, sectoren en zuiveringskringen.

2.2 Huidige aandachtspunten, belangen en drijvers

De provincie Gelderland heeft in 2024 onderzoek laten uitvoeren (Buiten Organisatieadvies: MogeZomp, 20-12-2024) waar kansen en aandachtspunten liggen in het VTH-instrumentarium in relatie tot indirecte lozingen. Samenvattend komt uit dit onderzoek naar voren dat de wettelijke VTH-taak voor indirecte lozingen sinds 2009 belegd is bij provincies en gemeenten, maar de uitvoering daarvan tekortschiet. Vergunningen zijn vaak niet actueel, toezicht is beperkt en meldingsplichtige bedrijven worden nauwelijks gecontroleerd. Hierdoor belanden probleemstoffen via de waterketen in het watersysteem, wat risico's oplevert voor ecologie, volksgezondheid en drinkwaterwinning.

Het rapport signaleert dat rollen en taken in de basis wel belegd zijn, maar versnipperd zijn over meerdere partijen. Provincies en gemeenten zijn bevoegd gezag en omgevingsdiensten voeren de VTH-taken uit in opdracht van deze bestuurslagen. Waterschappen hebben geen bindend adviesrecht meer, maar leveren expertise en voeren bemonstering en analyses uit bij bedrijven (ondersteuning voor OD's), rwzi's maar ook in de monitoring van KRW-waterlichamen. Rijkswaterstaat is bevoegd gezag voor directe lozingen op rijkswateren en speelt een rol in monitoring en kennisdeling. De onduidelijkheid over verantwoordelijkheden leidt tot vertraging en het risico dat taken 'tussen wal en schip' vallen.

Daarnaast constateert het onderzoek dat er wel stevige wettelijke kaders zijn (Omgevingswet en Bal), inclusief verplichtingen zoals de minimalisatieplicht voor ZZS en het opstellen van Vermijdings- en Reductieprogramma's (VRP), maar dat praktische handvatten en uitvoeringscapaciteit ontbreken. Omgevingsdiensten kampen met beperkte waterexpertise en krapte op de arbeidsmarkt. Gemeenten hebben het thema waterkwaliteit vaak niet scherp op het netvlies en stellen/hebben onvoldoende middelen beschikbaar. Ook ontbreekt een actueel bedrijvenbestand met indirecte lozers en een meetplan waarop monitoring bij bedrijven, sectoren en zuiveringskringen plaatsvindt op gebied van KRW-stoffen.

De aanpak van indirecte lozingen van bedrijfsafvalwater is cruciaal om stappen te zetten voor de KRW en het terugdringen van Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS). De belangen van de betrokken partijen lopen uiteen, maar hebben een gemeenschappelijke kern: bescherming van waterkwaliteit, naleving van wettelijke verplichtingen en het voorkomen van maatschappelijke en economische schade. In navolgende tabel is een overzicht van de rollen, wettelijke taken, uitdagingen en drijvers (belangen) per partij. Drinkwaterbedrijven staan niet opgenomen in de tabel, maar hebben ook belang voor goede een waterkwaliteit. Immers wordt een deel van het drinkwater geproduceerd vanuit het oppervlaktewater.

Kenmerk R001-1300725BWP-V04-mdg-NL

Tabel 2.1 Rollen, wettelijke taken, uitdagingen en drijvers (belangen) per partij

Organisatie	Rol / Taak	Uitdaging	Drijver (Belang)
Provincie Gelderland	<ul style="list-style-type: none"> • Bevoegd gezag voor ± 215 vergunningplichtige bedrijven • Interbestuurlijk toezicht en beleidsontwikkeling water en milieu 	<ul style="list-style-type: none"> • Juridische risico's bij niet halen KRW-doelen • Beperkte uitvoeringscapaciteit • Interbestuurlijk complexe coördinatie 	<ul style="list-style-type: none"> • Naleving KRW en ZZS-verplichtingen • Voorkomen van claims en reputatieschade • Waterkwaliteit verbeteren
Gemeenten	<ul style="list-style-type: none"> • Bevoegd gezag voor niet-provinciale bedrijven • Zorg voor riolering en stedelijk waterbeheer 	<ul style="list-style-type: none"> • Beperkte middelen en expertise op gebied van waterkwaliteit • Geen/beperkte ontwikkelingsruimte voor bedrijven bij niet halen van KRW-doelen (afvalwatercongestie*) 	<ul style="list-style-type: none"> • Goed functionerende riolering ('droge voeten') • Faciliteren ruimtelijke ontwikkeling. • Verbeteren leefomgeving (waaronder ook de waterkwaliteit)
Omgevingsdiensten	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering VTH-taken namens provincie en gemeenten 	<ul style="list-style-type: none"> • Krapte in capaciteit • (Soms) gebrek aan waterexpertise • Ontbreken van actueel bedrijvenbestand en praktische handvatten 	<ul style="list-style-type: none"> • Professionele uitvoering VTH-taken voor provincie en gemeenten • Bijdragen aan vermindering van waterverontreiniging • Versterken van kennisniveau
Waterschappen	<ul style="list-style-type: none"> • Beheer van regionale watersystemen en rwzi's • Monitoring waterkwaliteit • Advies bij vergunningen en (afhankelijk van afspraken) uitvoering monitoring 	<ul style="list-style-type: none"> • Streven naar een representatief en kosteneffectief inzicht van de toestand van waterlichamen • Zuivering niet ingericht om alle KRW-stoffen af te vangen. • Beperkt inzicht bij rwzi's op ontvangen en geloosde KRW-stoffen en verwijderingsrendementen • Krapte in capaciteit 	<ul style="list-style-type: none"> • Goede waterkwaliteit • Doelmatige werking rwzi's • Faciliteren ruimtelijke ontwikkeling voor gemeenten
Rijkswaterstaat	<ul style="list-style-type: none"> • Beheer rijkswateren • Bevoegd gezag directe lozingen op rijkswateren • Kennisdeling 	<ul style="list-style-type: none"> • Beperkte directe rol in regionale uitvoering, als bevoegd gezag wel risico's op niet halen KRW-doelen voor rijkswateren 	<ul style="list-style-type: none"> • Waarborging kwaliteit rijkswateren • Ondersteuning kennisontwikkeling regionale aanpak
Bedrijven	<ul style="list-style-type: none"> • Lozing van bedrijfsafvalwater • Naleving vergunningvoorschriften en minimalisatieplicht ZZS 	<ul style="list-style-type: none"> • Kosten en administratieve lasten • Onvoldoende bewustzijn van lozingsimpact • Technische haalbaarheid van maatregelen 	<ul style="list-style-type: none"> • Duidelijkheid en voorspelbaarheid • Uitvoerbare (vergunning)voorschriften • Continuïteit van bedrijfsvoering

* Wanneer de waterkwaliteit in een waterlichaam onvoldoende is en de lozing van een rwzi hier significant aan bijdraagt, kan een rwzi geen extra afvalwater meer verwerken. Hierdoor kunnen nieuwe lozingen of uitbreidingen van bedrijven worden geweigerd, wat leidt tot verminderde ontwikkelruimte voor bedrijven (afvalwatercongestie).

De drijvers achter deze opgave zijn zowel juridisch als maatschappelijk. Juridisch is er een harde deadline voor het behalen van de KRW-doelen. Maatschappelijk neemt de druk toe door incidenten met verontreinigingen, stijgende kosten voor drinkwaterzuivering en de publieke aandacht voor stoffen zoals PFAS. Daarnaast speelt het risico op een 'stikstofachtig scenario'

waarbij vergunningverlening in andere sectoren stagneert als waterkwaliteitsdoelen niet worden gehaald. Dit raakt niet alleen de waterkwaliteit, maar ook het vestigingsklimaat voor woningbouwlocaties en bedrijven. Wanneer de KRW-doelen niet worden gehaald, kunnen nieuwe projecten en uitbreidingen vertraging oplopen of zelfs worden geblokkeerd (men spreekt al over het 'waterslot'). Dit heeft directe gevolgen voor economische ontwikkeling, investeringszekerheid en de concurrentiepositie van de regio. Deze combinatie van wettelijke verplichtingen, risico's en maatschappelijke urgentie maakt dat samenwerking tussen alle partijen noodzakelijk is. Provincie Gelderland doet de medeoverheden daarom een uitnodiging om mee te doen aan invulling en uitvoering van dit programma waarbij het streven is om indirecte lozingen bedrijfsafvalwater KRW-proof te maken. Voor verdere toelichting en wijze waarop het programma wordt uitgevoerd verwijzen we naar hoofdstuk 3.

2.3 Waarvan kunnen we leren en wat is al beschikbaar?

Binnen Gelderland gaan we voortbouwen op succesvolle voorbeelden uit andere regio's en onze eigen regio. Zo zijn er al soortgelijke initiatieven gestart, bijvoorbeeld de Schone Maaswaterketen in het stroomgebied van de Maas en programma's vanuit de Provincie Utrecht. Door de ervaringen uit deze trajecten te benutten in de uitvoering van dit programma, kunnen we binnen de Gelderse context sneller en effectiever tot resultaten komen. Uit onze eigen regio benutten we onder andere:

- Formats voor opvragen van stoflozingen bedrijven (ODRN / ODRA, thans genaamd ODGM)
- Checklisten voor toezicht en handhaving
- Overzichtslijsten stoflozingen bij verschillende milieubelastende activiteiten (mba's)
- Format voor bezien van vergunningen en digitalisering lozingsvoorwaarden en de bemonsteringsgegevens. Voor bijvoorbeeld inzicht in de trends en latente vergunde ruimte (initiatief Waterschap Rijn en IJssel)
- Afvalwaterketen bronaanpak vanuit samenwerking regio Achterhoek (pilot van Waterschap Rijn en IJssel en ODA-gemeenten)
- Pilots bronaanpak prioritering rwzi's die lozen op binnenwater, initiatief Waterschap Rivierenland, ODRN en provincie Gelderland
- Bestuurlijke samenwerking Samenwerking Water Oost-Veluwe (SWOV)

3 Programma aanpak

3.1 Inleiding

Uitvoering geven aan dit programma en de daarbij horende activiteiten vraagt om een samenhangende en adaptieve strategie. De opgave rondom indirecte lozingen is complex: er spelen juridische verplichtingen, technische uitdagingen en organisatorische vraagstukken. Bovendien is de tijdshorizon beperkt; in 2027 moeten we aantoonbaar bijdragen aan het behalen van de KRW-doelstellingen. In dit hoofdstuk staat een toelichting opgenomen hoe we de uitvoering van het programma aanpakken en welke rollen deelnemende partijen hebben (paragraaf 3.2), welke activiteiten tijdens de uitvoering van het programma plaatsvinden (paragraaf 3.3), hoe de planning van het programma eruitziet (paragraaf 3.4) en wat het vraagt qua financiering (paragraaf 3.5).

3.2 Cyclische aanpak met taken en rollen van deelnemende partijen

Bij de ontwikkeling van het programma is gebleken dat een aantal activiteiten cruciaal zijn voor een succesvolle aanpak van bedrijfsmatige indirecte lozingen, namelijk:

1. Vergroten van het inzicht in probleemstoffen en de bijdrage van indirecte lozingen

Noodzaak om in beeld te brengen wat de normoverschrijdende stoffen in de oppervlaktewateren zijn en in welke mate de rwzi's hierin bijdragen tezamen met het inzicht in welke stoffen (KRW/ZZS/et cetera) de bedrijven lozen. Daarmee hebben we inzicht in het aantal indirecte lozingen en de locaties, wat de basis vormt voor prioritering en gerichte maatregelen.

2. Ontwikkelen en toepassen van een effectieve en zoveel mogelijk uniforme werkwijze voor voorlichting, advisering, VTH-taken en de monitoring van stoffen

Wens om te uniformeren en een gezamenlijke werkwijze vast te stellen voor voorlichting, advisering, vergunningverlening, toezicht en handhaving, gekoppeld aan een uniforme aanpak voor het monitoren van KRW-stoffen (en relevante ZZS). Dit maakt het mogelijk om vergunningen en meldingen consistent te beoordelen, actualiseren en waar nodig te herzien. Tevens geven we bedrijven voorlichting hoe ze – indien nodig – hun indirecte lozing KRW-proof maken.

3. Versterken van kennisniveau en informatie-uitwisseling

Noodzaak om de deskundigheid van alle betrokken partijen (zie onderstaand kader voor nadere toelichting) te vergroten door gezamenlijke opleidingen te verzorgen en werkwijzen te uniformeren. Daarnaast ook meer/betere informatie en kennis onderling uit te wisselen met onder andere uitwisselen van gegevens uit monitoring, vergunningverlening, toezicht en handhaving. Kennis vanuit de data kan worden verkregen via te ontwikkelen tools. Hierdoor worden we regio-breed slagvaardiger en beschikken alle partijen over dezelfde informatie. Het programma sluit aan bij lopende initiatieven zoals het kennisnet ODNL, programmatische ketenaanpak WRIJ-ODA-RegioAchterhoek+, de Schone Maaswaterketen en de Utrechtse aanpak.

De specialistische kennis voor vergunningverlening, toezicht en handhaving op indirecte lozingen ligt primair bij de omgevingsdiensten. Voor gemeenten ligt de kennisbehoefte vooral in het begrijpen van de relevantie van indirecte lozingen en de mogelijke gevolgen voor ontwikkelruimte en vestigingsklimaat. Gemeenten hoeven geen technische beoordelingen uit te voeren, maar moeten wel weten welke vragen bij de omgevingsdienst thuishoren en bedrijven tijdig kunnen doorverwijzen. Kennisuitwisseling richt zich daarom zowel op technische instrumenten zoals ABM, BBT en immisietoetsing, als op bestuurlijke en strategische duiding van risico's en verantwoordelijkheden.

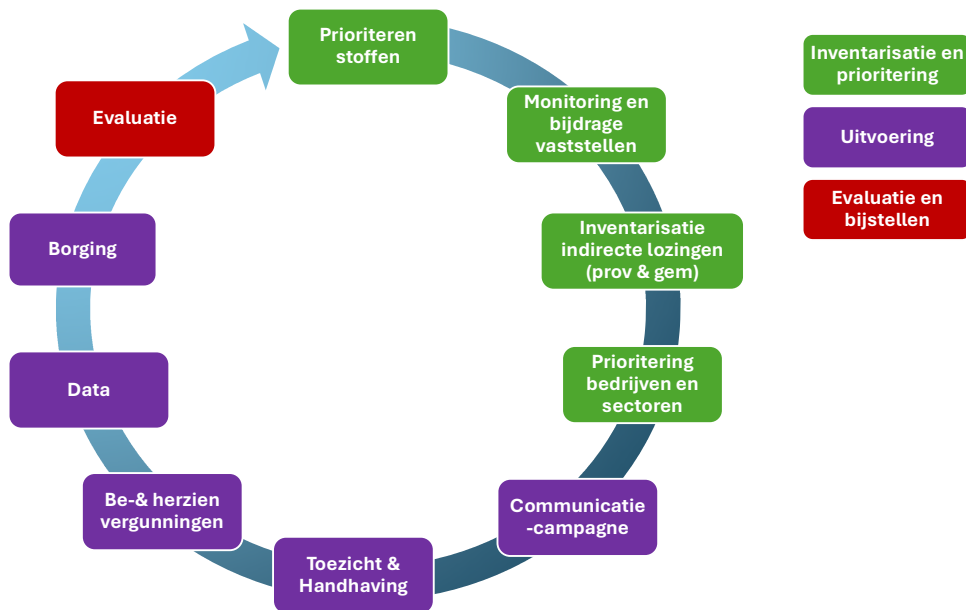
4. Intensiveren van de samenwerking

Het programma stimuleert structurele samenwerking tussen provincie, gemeenten, omgevingsdiensten, waterschappen en Rijkswaterstaat. Dit gebeurt door het maken van interbestuurlijke afspraken, het opzetten van een programmateam en het benutten van

Kenmerk R001-1300725BWP-V04-mdg-NL

bestaande overlegstructuren. Het doel is om versnippering te voorkomen, capaciteit en middelen beter te benutten en gezamenlijk verantwoordelijkheid te nemen.

Deze vier activiteiten zijn vanuit de strategie doorontwikkeld tot tien stappen die samen de cyclische aanpak vormen (zie figuur 3.1) en gekoppeld aan de betrokken partijen, waarbij provincie, waterschappen, omgevingsdiensten en gemeenten elk een rol hebben (zie pagina 13). Deze aanpak zorgt voor samenhang tussen de tien verschillende stappen en maakt het mogelijk om continu te leren en bij te sturen. Deze cyclische aanpak is opgesplitst in drie fasen, bestaande uit verschillende bouwstenen. De eerste fase is gericht op het inventariseren van probleemstoffen, relevante indirecte lozingen en het prioriteren van stoffen, bedrijven en/of sectoren (groene bouwstenen). Deze stap levert informatie en inzichten op die de basis vormen voor de uitvoering van de aanpak van indirecte lozingen. Alle vrijkomende informatie wordt op een centrale plaats vastgelegd waar alle partijen toegang tot hebben (paarse bouwstenen). Tot slot vindt evaluatie plaats van de doorlopen stappen en kan de cyclische aanpak indien nodig worden bijgesteld en opnieuw worden ingezet (rode bouwsteen).

Figuur 3.1 Cyclische aanpak indirecte lozingen

Om tot een succesvolle aanpak van indirecte lozingen te komen, is de inzet en samenwerking van alle partijen in de keten benodigd. Dit betreft Provincie Gelderland, gemeenten, omgevingsdiensten, waterschappen, Rijkswaterstaat, maar ook bedrijven. Binnen de bouwstenen van de cyclische aanpak zetten de overheidspartijen en verschillende disciplines zich gezamenlijk in op het tot stand brengen en het daarna (na 2027) in stand houden van KRW-proof indirecte lozingen.

Gelet op de belangen en KRW-deadline is het essentieel dat snel een beweging op gang komt gericht op de aanpak van indirecte lozingen. Het kan daarom noodzakelijk zijn om

Kenmerk R001-1300725BWP-V04-mdg-NL

stappen/bouwstenen parallel aan elkaar uit te voeren, in afstemming met en samenwerking tussen de verschillende partijen. De aanpak is (in het begin) dus niet strikt chronologisch, omdat niet voor alle stappen informatie uit de voorgaande bouwsteen benodigd is. Bij uitvoering van het programma wordt geëvalueerd welke stappen/bouwstenen parallel kunnen worden uitgevoerd zonder dat er risico's ontstaan op verlies van informatie. Gedacht kan worden aan parallel uitvoeren van stap/bouwsteen 1-3 onder voorbehoud dat verkregen informatie tussentijds worden uitgewisseld. Daarnaast dient geïnventariseerde en gegenereerde data in een centrale database te worden opgeslagen: de input uit de verschillende bouwstenen komt samen in de bouwsteen 'Data'. Hiermee versterken we het onderling delen van kennis/casuïstiek, wat nodig is om te versnellen en indirecte lozingen KRW-proof te maken. Aan de hand van gezamenlijk in de uitvoering opgedane inzichten wordt de werkwijze aangescherpt en periodiek bijgesteld (Evaluatie). Vervolgens kan de cyclus opnieuw worden doorlopen.

Navolgende tabel geeft een overzicht van de hoofdactiviteiten binnen de aanpak van indirecte lozingen en de verdeling van rollen tussen de betrokken organisaties. Elke stap in het programma is gekoppeld aan een specifieke activiteit, waarbij duidelijk is wie de bevoegdheid heeft, wie de uitvoering verzorgt en waar samenwerking noodzakelijk is. Binnen het programma onderscheiden we de volgende rollen:

- **Besluitvorming:**
Het nemen van beleidsmatige of strategische besluiten die richting geven aan de uitvoering, zoals het vaststellen van ambitieniveaus.
- **Uitvoerende rol:**
De partij die de feitelijke werkzaamheden van de genoemde stap in het programma uitvoert. Tussen het waterschap en omgevingsdienst kunnen samenwerkingsafspraken van toepassing zijn waarbij het waterschap specifieke taken voor een omgevingsdienst uitvoert. Waar van toepassing dienen partijen met elkaar af te stemmen wie de taak uitvoert.
- **Samenwerkende rol:**
Activiteiten waarbij meerdere partijen gezamenlijk keuzes maken, informatie uitwisselen en uitvoering geven aan de activiteit. Betreft activiteiten zoals het vaststellen van ambitieniveaus, het prioriteren van stoffen of het ontwikkelen van uniforme werkwijzen. Samenwerkende rol en onderlinge afstemming kan mogelijk verder vormgegeven worden binnen regionale structuren, zoals de RBC en RUC.
- **Bevoegd gezag:**
De organisatie die wettelijk verantwoordelijk is voor het nemen van besluiten, zoals het verlenen of bezien en herzien van vergunningen. Voor complexe bedrijven is dit doorgaans de provincie; voor de meeste indirecte lozingen zijn gemeenten bevoegd gezag.
- **Adviserende rol:**
Partijen die geen primaire verantwoordelijkheid hebben, maar wel gevraagd kennis en expertise kunnen inbrengen, zoals Rijkswaterstaat bij immissietoetsen op rijkswateren.

Kenmerk R001-1300725BWP-V04-mdg-NL

De tabel laat in één oogopslag per stap zien: wat de hoofdactiviteiten zijn, welke organisatie welke rol vervult en waar interbestuurlijke afspraken nodig zijn om de aanpak uniform en effectief te maken. In bijlage 3 worden de stappen verder beschreven en wordt de rol voor iedere partij verder toegelicht.

Kenmerk

R001-1300725BWP-V04-mdg-NL

Stap	Hoofdactiviteit	Gemeenten	Omgevingsdiensten	Waterschappen	Provincie	Rijkswaterstaat
Prioriteren stoffen	<ul style="list-style-type: none"> Vaststellen ambitieniveau stoffenlijst 	Besluitvorming	Advies	Besluitvorming / bevoegd gezag (regionaal water)	Besluitvorming	Bevoegd gezag (rijkswater)
Monitoring en bijdrage vaststellen	<ul style="list-style-type: none"> Metingen uitvoeren in waterlichamen, rwzi influent/effluent en rioelstelsel Immissietoets uitvoeren voor rwzi's om (lozings)significantie te bepalen Herkomst van probleemstoffen achterhalen voor indirecte lozingen 	Samenwerking / uitvoering	Advies / uitvoering	Uitvoering / bevoegd gezag (regionaal water)	Advies	Bevoegd gezag (rijkswater)
Inventarisatie indirecte lozingen	<ul style="list-style-type: none"> Opstellen lijsten van vergunning- en meldingsplichtige lozingen Vragenlijsten naar bedrijven voor inzicht in geloosde stoffen Vastleggen gegevens in centrale database 	Bevoegd gezag	Uitvoering	Advies	Bevoegd gezag	Bevoegd gezag
Prioritering bedrijven/sectoren	<ul style="list-style-type: none"> Uitvoeren risico- en impactanalyse per sector Tool ontwikkelen t.b.v. inzicht in aantal bedrijven inschatten herkomst stoffen 	Bevoegd gezag	Uitvoering	Advies	Bevoegd gezag / Uitvoering	Advies
Communicatie-campagne	<ul style="list-style-type: none"> Informeren bedrijven en bestuurders over KRW en programma uitvoering Bewustwording creëren Ontwikkeling van standaardbrieven of andere communicatiemiddelen 	Samenwerking	Samenwerking / uitvoering	Samenwerking	Samenwerking	Samenwerking
Toezicht en handhaving	<ul style="list-style-type: none"> Inspecties uitvoeren bij bedrijven Uitvoeren bemonsteringen en analyse van meetgegevens, probleemanalyse Ontwikkelen van formats t.b.v. uniforme uitvoering TH-taken 	Bevoegd gezag	Uitvoering	Advies / uitvoering (i.s.m. omgevingsdienst)	Bevoegd gezag	Advies / bevoegd gezag (directe lozing)
Be- en herzien vergunningen	<ul style="list-style-type: none"> Controleren actualiteit, ouderdom, volledigheid, adequaatheid en indieningsvereisten van vergunningen Herzien vergunningen om KRW-proof te maken 	Bevoegd gezag	Uitvoering	Advies	Bevoegd gezag	Advies
Data	<ul style="list-style-type: none"> Ontwikkelen of aansluiten bij centrale database Vastleggen informatie uit monitoring, inventarisatie en toezicht Ontwikkelen van datastandaardisatie 	Samenwerking	Leidend. Samenwerking	Samenwerking	Samenwerking	Advies
Borging	<ul style="list-style-type: none"> Governance en communicatie tussen interbestuurlijke partners Vastleggen afspraken en rollen Structurele samenwerking en commitment 	Samenwerking	Advies	Samenwerking	Samenwerking	Advies
Evaluatie	<ul style="list-style-type: none"> Periodieke beoordeling van voortgang en effectiviteit Opdrachtformulering OD's Evalueren en bijstellen programma 	Samenwerking / Besluitvorming	Samenwerking	Samenwerking / Besluitvorming	Samenwerking / Besluitvorming	Samenwerking

3.3 Activiteiten bij uitvoering van het programma

Bij de uitvoering van het programma werken alle deelnemende partijen aan een uniforme aanpak om indirecte lozingen beter in beeld te krijgen, te beheersen en daarmee uiteindelijk de waterkwaliteit te verbeteren. Het programma bestaat uit 10 stappen:

1. Prioriteren van stoffen

Gezamenlijk bepalen we welke stoffen prioriteit hebben en welk ambitieniveau wordt gekozen voor de monitoring van stoffen (bij de hierna genoemde stappen 3, 4, 6 en 7 dient ook rekening te worden gehouden met ZZS óf stoffen die de werking van de rwzi negatief beïnvloeden). Dit ambitieniveau vormt de basis voor alle vervolgstappen. De volgende ambitieniveaus zijn van toepassing, met tussenhaakjes een vermelding waarop de focus ligt:

- Basisniveau (norm overschrijdende stoffen in Gelderse waterlichamen)
- Versterkt basisniveau (basisniveau + generieke probleemstoffen NL)
- Toekomst vast (versterkt basisniveau + stoffen die recent extra zijn opgenomen in de KRW)
- Breed risico gestuurd (toekomst vast + meenemen extra ZZS-stoffen vanuit de KRW)
- KRW-veilig (volledige KRW-stoffenlijst)

Probleemstoffen verschillen per waterlichaam; daarom wordt een provinciebrede basislijst toegepast, met de mogelijkheid om stoffen gebiedsgericht af te schalen wanneer monitoring aantoont dat deze lokaal geen relevant probleem vormen. Binnen het ambitieniveau 'KRW-veilig' worden alle relevante stoffen (ZZS en KRW) meegenomen. Het ambitieniveau kan – vanwege de cyclische aanpak - tijdens uitvoering van het programma worden bijgesteld.

Rijkswaterstaat heeft reeds aangegeven het Nationaal Waterprogramma te volgen. Hierin staat: 'vanaf 2027 geen normoverschrijdingen voor de doelen van de KRW' (pagina 86 Nationaal Waterprogramma) en 'Het kabinet streeft naar bescherming van de leefomgeving door passende normstelling in aanvulling op normen uit de KRW' (ook op pagina 86 Nationaal Waterprogramma). Rijkswaterstaat streeft dus naar het ambitieniveau 'KRW-veilig'.

2. Monitoring en bijdrage vaststellen van rwzi's

Waterschappen en Rijkswaterstaat monitoren waterlichamen, waterschappen monitoren de rwzi's, gemeenten en omgevingsdiensten monitoren in het rioolstelsel en/of bij bedrijven. Doel is inzicht te krijgen in waterkwaliteit, de stoflozing/bijdrage van rwzi's, verwijderingsrendementen van stoffen door de rwzi's en de herkomst van stoffen. De gekozen ambitie bepaalt de breedte van de monitoring; een hoger ambitieniveau biedt een vollediger beeld van chemische stoffen in de waterketen. Alle gegevens worden vastgelegd in een centrale database voor optimale informatie-uitwisseling en verkend wordt in welke mate verschillende systemen (verder) gekoppeld kunnen worden tussen de medeoverheden. Met een immissietoets bepalen we of een rwzi-lozing significant is (>10 % bijdrage of normoverschrijding). Bij significante bijdrage volgt nader onderzoek naar de herkomst van de stof, zie volgende stappen.

3. Inventarisatie indirecte lozingen

Het inzicht in indirecte lozingen in Gelderland is beperkt. Deze stap richt zich op het in kaart brengen van vergunning- en meldingsplichtige activiteiten. Wanneer actuele gegevens ontbreken, worden bestaande overdrachtslijsten en eerdere inventarisaties als startpunt gebruikt en verder geactualiseerd:

- Vergunningplichtige activiteiten: Start met het controleren van bestaande lijsten en overdrachtdossiers van waterschappen, het scannen van oude vergunningen en het uitzetten van vragenlijsten bij bedrijven (afhankelijk van het gewenste tempo kan dit naar alle bedrijven óf alleen naar bedrijven die significant zijn, na afronding van eerdergenoemde activiteiten bij punt 2). Hiermee krijgen we inzicht in welke stoffen worden geloosd en of vergunningen actueel zijn
- Meldingsplichtige activiteiten: Inventarisatie van beschikbare gegevens en beschikbare gegevens vanuit toezicht en handhaving. Hierbij worden kennisleemtes geïdentificeerd en waar nodig aanvullende acties uitgevoerd

Alle informatie wordt vastgelegd in een centrale database. Deze stap is cruciaal om een compleet beeld te krijgen van indirecte lozingen en vormt de basis voor prioritering en be- en herzien traject van vergunningen en het onderling delen van kennis/casuïstiek tussen partners. Waar mogelijk kan ook gebruik worden gemaakt van bestaande (data)structuren of aangesloten worden bij landelijke initiatieven. De taakverdeling rondom registratie en archivering van vergunningen verschilt per OD-regio; het programma legt deze taakverdeling uniform vast.

4. Prioritering bedrijven en sectoren

Probleemstoffen worden gekoppeld aan sectoren en bedrijven. Hiervoor gebruiken we bestaande bronnenonderzoeken en ontwikkelen we een analysetool. De analysetool wordt ontwikkeld op basis van bestaande datasets en kan worden aangevuld met regionale kennisnetwerken om datakwaliteit en informatievoorziening te versterken. Op basis hiervan voeren waterschappen, omgevingsdiensten en Rijkswaterstaat een risico- en impactanalyse uit per rwzi.

5. Communicatiecampagne

Bedrijven worden geïnformeerd over normoverschrijdingen in waterlichamen, verplichtingen die voor bedrijven van toepassing zijn (onder andere zorgplicht) en de intensivering van toezicht vanuit omgevingsdiensten. Aandacht wordt besteed aan het stimuleren van (vooral meldingsplichtige) bedrijven om zelf ook actie te ondernemen. Dit gebeurt door voorlichting en het aanbieden van praktische handvatten hoe het anders kan.

Alle bestuurders van de betrokken medeoverheden krijgen updates over voortgang qua uitvoering van het programma en behaalde resultaten. De campagne wordt vanuit het programma centraal voorbereid en uniform uitgevoerd binnen Gelderland. De communicatie wordt op maat gemaakt voor de verschillende doelgroepen/sectoren en in specifieke gevallen ook specifiek gericht op bedrijven met een significante bijdrage. Communicatiemiddelen worden laagdrempelig en sectorspecifiek ingericht, zodat zowel kleine als grotere bedrijven goed kunnen worden meegenomen.

6. Toezicht en handhaving

Omgevingsdiensten ontwikkelen een uniforme vragenlijst en voeren inspecties uit bij bedrijven. Door bemonstering en analyse van afvalwater wordt de herkomst van stoffen vastgesteld en wordt bepaald of aanvullende maatregelen nodig zijn. Deze informatie wordt gebruikt om vergunningen te actualiseren en meldingsplichtige activiteiten beter in beeld te krijgen.

Daarnaast wordt ingezet op specifieke themacontroles voor indirecte lozingen, uitgevoerd door specialisten. Deze thematische aanpak biedt meer diepgang dan integrale controles en zorgt voor betere advisering richting bedrijven. We delen kennis en casuïstiek over toezicht- en handhavingspraktijk tussen partners (leren wat werkt) en durven risico-gericht te kiezen: inzet waar de kans op normoverschrijding of emissierisico het grootst is.

Net als bij de communicatiecampagne geldt dat goede voorbereiding en uniforme werkwijzen belangrijk zijn. De uitvoering wordt aangepast aan de specifieke doelgroep of sector, zowel voor vergunningplichtige als meldingsplichtige bedrijven. Hierdoor kunnen OD's gericht toezicht houden, kennisleemtes adresseren en risico's beter inschatten.

7. Bezien en herzien vergunningen

Vergunningen worden getoetst op actualiteit en aansluiting bij het gekozen ambitieniveau. Indien nodig worden vergunningen KRW-proof gemaakt via ambtshalve wijziging of worden (na informeren van het bedrijf) vergunningen door bedrijven zelf geactualiseerd en aangevraagd bij de omgevingsdienst. Lozingsnormen worden opgesteld op basis van KRW-doelen, verwijderingsrendement van rwzi's wordt daarbij meegenomen (metingen voor vaststellen verwijderingsrendementen nog uit te voeren door waterschappen, zie toelichting stap 2 van deze paragraaf).

Voor meldingsplichtige bedrijven die een groot emissierisico hebben, worden mogelijkheden onderzocht ten aanzien van opleggen aanvullende maatwerkafspraken en – waar dat ontoereikend blijkt – toepassing van de zorgplicht om emissies te beperken. De inzichten uit toezicht, handhaving en meldingen worden gebruikt om vergunningverlening en prioritering verder te versterken. Ook hier delen we kennis en casuïstiek tussen partners (leren wat werkt) en gaan we risico-gericht te werk: inzet waar de kans op normoverschrijding of emissierisico het grootst is.

8. Data en centrale database

Alle informatie uit monitoring, inventarisatie, toezicht en vergunningverlening wordt gebundeld in een centrale database en verkend wordt in welke mate verschillende systemen (verder) gekoppeld kunnen worden tussen de medeoverheden. De centrale database sluit zoveel mogelijk aan bij het landelijke VTH-stelsel. Zorgvuldige verwerking van gegevens is essentieel vanwege privacy en bedrijfsgevoelige informatie.

9. Borging

Borging zorgt voor structurele verankering van afspraken, processen en kennis. Dit gebeurt via governance (met een programmateam dat uitvoering coördineert), juridische controles (provinciale en gemeentelijke beleidsregels en toetsing aan landelijke richtlijnen), procesborging (uniforme werkwijzen), kennisborging (centrale database en kennisplatforms) en communicatie tussen alle partners. Samenwerking per OD-regio wordt als voorkeursroute toegepast, omdat dit efficiënt is

en meer focus aanbrengt. We delen de kennis en casuïstiek tussen partners. Borging vormt de basis voor duurzame uitvoering en verbinding tussen alle onderdelen van het programma. Deze borging wordt verder versterkt door het aansluiten bij bestaande regionale structuren, zoals de regionale U&H-strategie (Uitvoering & Handhaving) en het regionaal Uitvoeringsprogramma (UP). Deze kaders vormen de basis voor een meerjarige, gezamenlijke inzet én voor eenduidige besluitvorming tussen gemeenten, provincie, waterschappen en omgevingsdiensten. Door deze koppeling wordt het programma onderdeel van het reguliere planning- en verantwoordingsproces binnen de regio.

10. Evaluatie

De hiervoor genoemde stappen worden ten slotte geëvalueerd door het programmateam (met afvaardiging van personen uit de medeoverheden, zie hoofdstuk 4). Dit omvat het ophalen van leerpunten, terugkoppeling naar bestuurders, bijstelling van ambitieniveau en financiën, en kennisdeling met partners en landelijke organisaties. Evaluatie is in de cyclische aanpak opgenomen en vormt input voor verbeterde werkwijzen en strategische keuzes. Regelmatige evaluaties zijn noodzakelijk om voortgang en effectiviteit te waarborgen.

3.4 Planning

De opzet van het programma is dat deze langdurig (voorlopige inschatting 5 jaar) wordt uitgevoerd. Vanwege het cyclische karakter kan het programma tussentijds worden bijgesteld in activiteiten, evenals de planning. De focus voor de komende jaren richt zich op samenwerking, uniformeren van de uitvoering en kennis- en informatie-uitwisseling. Voor de planning zijn faseomschrijvingen toegevoegd waarin de activiteit zich bevindt. De volgende faseomschrijvingen zijn gebruikt:

- **Oriënterend / nadere uitwerking activiteit:** verkennen van opgave en doelen, bepalen van scope en eerste richting, verkenning op lopende initiatieven en bestaande samenwerking zodat daarbij kan worden aangesloten, opstellen van conceptaanpak en randvoorwaarden
- **Startend:** formele start van activiteiten, vastleggen van rollen, afspraken en planning, begin van samenwerking tussen partners
- **Ontwikkeling:** uitwerken van werkwijzen, tools en formats. Opstellen van standaarden en procedures. Voorbereiden van pilots en testen
- **Pilot / gefaseerde uitrol:** Uitvoeren van eerste pilots c.q. gefaseerde uitrol bij bijvoorbeeld één sector, toetsen van aanpak en verzamelen leerpunten, bijstellen op basis van resultaten (werken conform PDCA-cyclus)
- **Operationeel:** Structurele uitvoering van activiteiten. Monitoring en analyse volgens afgesproken methodiek. Integratie in reguliere werkprocessen
- **Intensivering activiteiten:** Opschalen van uitvoering vanwege versnelling en wens voor behalen van doelstellingen
- **Ingebed in regulier proces:** activiteiten zijn onderdeel van standaard VTH-cyclus
- **Besluitvorming:** Bestuurlijke keuzes over ambitieniveau en middelen. Vaststellen van beleidsregels en juridische kaders. Strategische herijking op basis van evaluaties

Doorlopende activiteiten tijdens uitvoering van het programma zijn:

Kenmerk R001-1300725BWP-V04-mdg-NL

- Regelmatige evaluatie en kennisdeling
- Bijstelling van programma en financiële inzet op basis van resultaten en nieuwe inzichten

Stap	Hoofdactiviteit	2026				2027				2028				2029				2030			
		Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Prioriteren stoffen	Vaststellen ambitieniveau stoffenlijst	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend
Monitoring en bijdrage vaststellen	- Metingen uitvoeren in waterlichamen, rw zi influent/effluent en rioolstelsel.	Startend	Ontwikkeling	Ontwikkeling	Ontwikkeling	Ontwikkeling	Ontwikkeling	Ontwikkeling	Ontwikkeling	Ontwikkeling	Ontwikkeling	Ontwikkeling	Ontwikkeling	Ontwikkeling	Ontwikkeling	Ontwikkeling	Ontwikkeling	Ontwikkeling	Ontwikkeling	Ontwikkeling	Ontwikkeling
	- Immisietoets toepassen om significante bijdrage te bepalen. - Herkomst van probleemstoffen achterhalen.	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend
Inventarisatie indirecte lozingen	- Opstellen lijsten van vergunning- en meldingsplichtige lozingen.	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend
	- Vragenlijsten naar bedrijven voor inzicht in geloosde stoffen. - Vastleggen gegevens in centrale database.	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend
Prioritering bedrijven/sectoren	- Uitvoeren risico- en impactanalyse per sector	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend
	- Ontwikkelen van tooling t.b.v. inzicht in aantal bedrijven inschatten herkomst stoffen	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend
Communicatie-campagne	- Informeren bedrijven en bestuurders over KRW-doelen en programma uitvoering i.r.t. vergunningen en toezicht.	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend
	- Bewustwording creëren. - Ontwikkelen van standaardbrieven of andere communicatiemiddelen.	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend
Toezicht en handhaving	- Inspecties uitvoeren bij bedrijven	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend
	- Uitvoeren bemonsteringen en analyse van meetgegevens - Ontwikkelen van formats t.b.v. uniforme uitvoering TH-taken	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend
Be- en herzien vergunningen	- Controleren actualiteit, ouderdom, volledigheid, adequaatheid en indieningsvereisten van vergunningen.	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend
	- Herzien vergunningen om KRW-proof te maken.	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend
Data	- Ontwikkelen of aansluiten bij centrale database	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend
	- Vastleggen informatie uit monitoring, inventarisatie en toezicht - Ontwikkelen van datastandaardisatie	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend
Borging	- Governance en communicatie tussen interbestuurlijke partners.	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend
	- Vastleggen afspraken en rollen. - Structurele samenwerking en commitment.	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend
Evaluatie	- Periodieke beoordeling van voortgang en effectiviteit	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend
	- Opdrachtformulering ODS - Evalueren en bijstellen programma	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend	Startend

Legenda	
Oriënterend / nadere uitwerking activiteit	Startend
Ontwikkeling	Pilot
Operationeel	Intensivering activiteiten
Ingebed in regulier proces	Bestuursvorming

Figuur 3.2 Planning op hoofdlijnen voor programma indirecte lozingen

3.5 Kosten uitvoering programma

De uitvoering van dit programma vraagt van iedere deelnemer een inspanning in tijd. Naast tijd zijn ook financiële middelen nodig om:

1. De aanvullende inspanning op monitoring (waterlichaam, rwzi, rioolstelsel en bij bedrijven met vergunnings-/meldingsplichtige activiteiten) te verzorgen
2. Een analysetool te ontwikkelen
3. Opleidingen aan te bieden
4. Indien nodig een centrale database aan te schaffen óf te ontwikkelen

Kenmerk R001-1300725BWP-V04-mdg-NL

De gemeenten hebben voor de gevraagde inzet in 2026 geen extra budget aan de omgevingsdienst toegekend. Voor het eerste uitvoeringsjaar wordt ingezet op een verschuiving binnen de bestaande werkzaamheden van omgevingsdiensten. Eventuele aanvullende middelen zijn vooral in latere jaren relevant en worden tijdig afgestemd met de financiële planning van gemeenten. De benodigde middelen worden door de omgevingsdienst zelf onderbouwd richting haar opdrachtgevers. Vragen over gemeentelijke financiering, zoals de inzet van rioolheffingsbudget, dienen per organisatie intern te worden beoordeeld en kunnen in het programmateam verder worden besproken.

De provincie heeft omgevingsdiensten al gevraagd om te beginnen met het KRW-proof maken van vergunningen en hebben hierin ook extra budget toegekend aan de omgevingsdienst.

Vanuit de hiervoor beschreven programma aanpak is per stap een ruwe inschatting van de kosten gemaakt. De kostenraming is gebaseerd op een inschatting van het aantal bedrijven, herzieningen en benodigde monsternames; verdere concretisering volgt per gemeente in afstemming met de omgevingsdienst. Bij de totstandkoming van de kostenraming zijn aannames gemaakt voor het uurtarief (EUR 100,00 per uur), aantal afstemmomenten en aanwezige organisaties, aantal en kosten voor de bemonsteringen samen met de bemonsteringsfrequenties. Voor de verdeling van de kosten van de omgevingsdienst is een verdeelsleutel toegepast op basis van het vergunningplichtige bedrijven (285 gemeentelijk, 215 provinciaal) 10 procent van het aantal meldingsplichtige bedrijven (gemeentelijk). De kosten zijn voor uitvoering van het gehele programma uitgaande van de voorlopige inschatting van een looptijd van 5 jaar (overweging is om de doorlooptijd te koppelen aan de KRW-planperiode; volgende termijn 2033). De gemiddelde kosten per jaar komen daarmee op circa EUR 2,5 miljoen per jaar uit. In bijlage 4 zijn de kosten iets verder gespecificeerd en zijn aannames voor de kosteninschatting nader terug te vinden. Tijdens de uitvoering van het programma ontstaat steeds meer zicht op wat daadwerkelijk nodig is en moeten de kosten worden geactualiseerd en verder afgestemd worden tussen de overheden.

Tabel 3.1 Ruwe inschatting van de kosten [in EUR] voor uitvoering van het programma

Stap	Gemeenten	OD's		Waterschappen	Provincie	Rijkswaterstaat
		Gemeentelijk	Provinciaal			
Prioriteren stoffen		9.000	6.000	10.000	5.000	5.000
Monitoring en bijdrage vaststellen		150.000	100.000	3.150.000*		
Inventarisatie indirecte lozings		105.000	70.000			
Prioritering bedrijven/sectoren		45.000	30.000	25.000	100.000	
Communicatiecampagne		60.000	30.000	10.000	60.000	10.000
Toezicht en handhaving		550.000	350.000	10.000	15.000	
Be- en herzien vergunningen		3.060.000	1.940.000	100.000	150.000	25.000
Data	100.000	140.000	90.000	135.000	165.000	100.000
Borging (o.a. opleidingen, coördinatie programmateam)	250.000	150.000	100.000	250.000	250.000	
Evaluatie	90.000	80.000	50.000	60.000	20.000	20.000
Totaal	440.000	4.349.000	2.766.000	3.750.000	765.000	160.000

* Betreft ook deels kosten vanuit het reguliere meetprogramma van de KRW.

4 Samenwerking en organisatie tijdens uitvoering programma

4.1 Inleiding

Voor de uitvoering van het programma voor een ingeschatte periode van 5 jaren wordt een ambtelijk programmateam opgezet en een bestuurlijke stuurgroep. In de navolgende alinea's lichten wij toe welke functie en taken ze hebben.

Diverse organisaties werken in bepaalde mate al samen, waar dit programma ruimte aan blijft bieden en geleerde lessen wilt benutten. Bestaande overlegstructuren gaan we zoveel mogelijk gebruiken. Dat doen we om:

- Samenwerking voor dit programma tussen gemeenten, omgevingsdiensten, waterschappen, Rijkswaterstaat en provincie praktisch te stimuleren en aan te haken bij regionale VTH-proces, beleidscyclus en uitvoeringscyclus
- Geleerde (praktijk)lessen op te halen. Zo voorkomen we zoveel mogelijk versnippering in overlegstructuren en daardoor capaciteitsverlies en ook 'opnieuw het wiel uitvinden'
- Samenhang te borgen met andere programma's en acties rondom 'KRW-proof'

4.2 Ambtelijke samenwerking in programma

Het doel van ambtelijke samenwerking in dit programma is gericht op:

1. Kennisuitwisseling via gezamenlijke opleiding
2. Ontwikkelen en hanteren van uniforme werkwijzen
3. Het komen tot meer centrale data-uitwisseling (tools) om informatie onderling toegankelijk te hebben
4. Samen optrekken in communicatie naar bedrijven voor bewustwording en voorlichting om tot KRW-proof vergunningen (en meldingen) te komen
5. Periodiek leren, evalueren en bijsturen van de gezamenlijke aanpak op uitvoerbaarheid (tijd, geld, middelen, capaciteit) en effectiviteit (KRW-proof)

De uitvoering van dit programma start begin 2026. Daarin worden de voorgaande vijf punten nader uitgewerkt om tot definitieve gezamenlijke afspraken te komen. In een startbijeenkomst brengt elke deelnemende partij in wat zij zelf in huis heeft en aanvullend nodig heeft wat betreft kennis (expertise), instrumenten (onder andere tools), capaciteit en financiële middelen. Met die informatie hebben we inzicht welke samenwerkingsactiviteit direct van start kan en welke nog ambtelijke afstemming of bestuurlijke besluitvorming vergt (denk bijvoorbeeld aan extra financiële middelen). In onderstaande tabel is opgesomd hoe die afspraken eruit kunnen zien. Vetgedrukt de afspraken die al zijn toegezegd.

Tabel 4.1 Mogelijke afspraken voor uitvoering van het programma Indirecte lozingen

Samenwerkings-afspraken en acties	Kennistuitwisseling via gezamenlijke opleiding	Ontwikkelen en hanteren van uniforme werkwijzen	Centrale data-uitwisseling	Communicatie en voorlichting naar bedrijven	Leren, evalueren, bijsturen
Gemeenten		Toepassen vragenlijsten die regionaal zijn afgesproken.	Uploaden verleende vergunningen en meldingen in centrale database.	Stuurt i.s.m./i.o.m. waterschap en OD voorlichtende brief 'hoe ind. lozingen KRW-proof maken'.	Deelnemen aan kwartaaloverleg via programmteam.
Omgevingsdiensten	Geven i.o.m. gemeenten, waterschappen en provincie workshops over toezicht, vergunning-verlening.	Stemmen format voor inspecties af met gemeenten en waterschappen.	Uploaden meet- en inspectieresultaten in regionaal/provinciaal datasysteem.	Organiseren regionaal of lokaal inspirerend voorlichtingsbijeenkomst met en voor bedrijven.	Deelnemen aan kwartaaloverleg via programmteam.
Waterschappen	Praktijklessen geven over monitoring en analyse probleemstoffen.	Analysemethodes zijn regionaal afgestemd met omgevingsdiensten.	Koppelt meetdata aan centrale database.	Levert praktijk-voorbeelden voor voorlichtingsbijeenkomst.	Deelnemen aan kwartaaloverleg via programmteam.
Provincie	Organiseert (o.a. voor bovenstaande) gezamenlijke cursusmoment en over indirecte lozingen en KRW-wetgeving – voorjaar 2026.	Initieert en coördineert organisatie voor uitvoering van bovenstaande acties.	Faciliteert keuze en inrichting gezamenlijke centrale data-uitwisseling.	Ondersteunt bij ontwikkeling communicatiematerialen waar nodig voor borgen uniformiteit en scope 'KRW-proof'.	Leidt kwartaal-evaluatie- en bijsturingmoment op programma en/of beleid. Regionaal/provinciaal niveau.
Rijkswaterstaat	Brengt landelijke kennis en praktijklessen in.		Stelt landelijke tools en meetdata hiervoor beschikbaar.	Brengt landelijke campagnes in + hoe regionaal toepassen.	Let op samenhang met landelijke doelstelling en ontwikkelingen.

Met deze acties en afspraken komen betrokken partijen tot:

- Een meer gelijkwaardig kennisniveau of vinden van benodigde kennis (database of personen)
- Een uniforme werkwijze onderling en richting bedrijven vanuit een gemeenschappelijke KRW-scope
- Versterkte onderlinge relaties om makkelijker samen te werken en van elkaar te leren
- Provinciaal of regionaal maatwerk waarop we landelijke vereisten en ontwikkelingen laten aansluiten

Bij al deze samenwerkingsafspraken zijn we primair gericht op hoe we samen bedrijven ondersteunen via voorlichting zodat zij KRW-proof vergunningen en meldingen behouden of krijgen. We doen dit met inachtneming van ieders bevoegdheid om de rollen naar bedrijven duidelijk te houden. Het programma wijzigt geen wettelijke verantwoordelijkheden, maar versterkt de samenwerking binnen de bestaande rolverdeling, inclusief het benutten van aanvullende handhavingstaken waar partijen dit onderling afspreken.

Programmateam

Voor de uitvoering van deze acties wordt door de provincie een programmamateam opgericht. Haar taken omvatten de aanpak van het programma verder vertalen naar acties die ze initieert, coördineert, waar nodig aanstuurt en standaard bewaakt. Met opgedane inzichten kan zij het programma desgewenst bijsturen met de deelnemende partijen, waarbij wordt gekeken wat daarin ambtelijk of bestuurlijk besloten dient te worden. Het programmamateam draagt zorg voor verdere communicatie.

De eerste taak van het programmamateam is de acties in dit programma te verwerken tot een uitvoeringsagenda. Daarmee maakt zij ook de behoefte aan capaciteit, expertise en financiële middelen inzichtelijk. Wanneer deze inzichten aantonen dat bijvoorbeeld extra budget en capaciteit nodig is (die met accentverschuivingen in taken niet zijn op te vangen), dan is een bestuurlijk besluit nodig van deelnemende partijen. De besluitvorming bereidt het programmamateam voor in het 1^e kwartaal van 2026. Het 3^e en 4^e kwartaal van 2026 zal haar taak meer verschuiven naar het bewaken van voortgang van de acties en bijsturen van het programma. Het programmamateam communiceert met alle betrokken organisaties via een nieuwsbrief wat deels verslaglegging is van de uitvoeringsagenda, stand van zaken, opgedane ervaringen en zo nodig bijsturing.

Verder bereidt het programmamateam de kwartaalsessies voor (zie voorgaande tabel) en leidt en zelf bepaalt welke overlegfrequentie nodig is om op stoom te komen. Het programmamateam bevat een representatieve vertegenwoordiging van betrokken organisaties en type functies binnen organisaties, denk aan deskundigen voor uitvoering en strategisch management en beleid.

4.3 Interbestuurlijke samenwerking

De bestuurlijke samenwerking van dit programma is volgordegericht op het volgende gericht:

- A. Bewustwording voor de noodzaak en ieders belang van provinciale (of regionale) samenwerking
- B. Erkenning van ieders wettelijke taken en opgaven en de daarvoor benodigde capaciteit en middelen om het basisniveau van 'KRW-proof' te behalen
- C. Commitment aan het proces om tot uitvoering van het programma over te gaan
- D. Het komen tot duurzame afspraken waarvoor gezamenlijke investeringen nodig zijn, denk aan opleidingen, tools en een centrale database
- E. Het borgen van de gemeenschappelijke aanpak (hoofdstuk 4) en deze periodiek evalueren en bijsturen gericht op effectiviteit voor 'KRW-proof' en elke organisatie in staat brengen van voldoende uitvoerbaarheid

De gedeputeerde van provincie Gelderland nodigt bestuurders van Gelderse medeoverheden uit om deel te nemen aan het programma. In die brief wordt beschreven wat deelname van eenieder vraagt. Dat zal gaan over bewustwording van de opgave, wat daarvoor nodig is en het belang van samenwerking (A en B), de inspanning om te komen tot commitment (C). Vanuit het commitment aan het proces spreken deelnemers de intentie uit om in het 1^e halfjaar van 2026 tot uitvoeringsafspraken te komen (D en E). Deelnemende partijen werken vrijwillig samen binnen het programma, waarbij de uitvoering van wettelijke taken vanzelfsprekend onderdeel blijft van ieders verantwoordelijkheid.

Deelname betekent dat bestuurder / directie van een organisatie de uitnodiging van de provincie accepteert waarmee ze aangeeft:

1. We gaan beginnen om dit programma zoveel mogelijk te integreren in onze huidige werkwijzen intern en met andere partijen, met oog voor regionale initiatieven en wat het meest effectief is richting 'KRW-proof'
2. Om dit gezamenlijk te implementeren gaan we ambtelijk actief meedoen aan:
  - Kennis-, opleidings- en samenwerkingsbijeenkomsten die provincie aanbiedt om van elkaar te leren in het uitvoeren van het programma
  - Monitoring en evaluatie om het programma door te ontwikkelen met geleerde lessen uit ieders praktijk
3. Wij stellen één vast persoon (of twee) beschikbaar die de samenwerkingsbijeenkomsten actief bijwoont. Dit zal circa 8 uur per maand vragen. De persoon zorgt of laat zorgen voor implementatie van het programma in eigen organisatie en regio met collega's van andere organisaties

Met de deelnemers wordt in het eerste kwartaal van 2026 een ambtelijke startbijeenkomst gehouden. Daarin zal het programmateam een concept-uitvoeringsagenda voorstellen (zie kopje 'programmateam') om met deelnemers te bespreken en in een vervolgbijsamenkomst, af te spreken. De volgende bijeenkomsten richten zich op uitvoering en monitoring van de agenda.

Afweging stuurgroep

De provincie gaat in de startbijeenkomst bespreken of het oprichten van een stuurgroep toegevoegde waarde heeft. De stuurgroep zal minimaal één keer en maximaal twee keer per jaar samenkomen en gevoed worden door het programmateam om advies te geven op de voortgang. Een stuurgroep is relevant als via bestaande bestuurlijke overlegstructuren hier niet voldoende in kan worden voorzien.

Wel interesse, (nog) niet bestuurlijk deelnemen

Naast verwachte deelnemende organisaties, zullen er ook organisaties zijn die wél interesse hebben in deelname, alleen daarover begin 2026 (nog) geen uitspraken kunnen doen. Het programma biedt hiervoor een instapmogelijkheid zodat zij later alsnog bestuurlijk kunnen meedoen. Wie naderhand instapt, stemt in met de drie punten hierboven en aanvullende gemaakte afspraken tussen deelnemers. Wanneer dit gaat om afspraken die de 'instapper' niet bij deelname kan waarmaken (denk aan budgetreservering, extra capaciteit et cetera.), dan worden afspraken gemaakt (zo nodig in een mogelijke stuurgroep of bestaande bestuurlijke overlegstructuren) op welke termijn dit in redelijkheid wél lukt.

Kenmerk R001-1300725BWP-V04-mdg-NL

De uitnodiging van de basiscursus en -trainingen die provincie begin 2026 initieert, is ambtelijk voor iedereen toegankelijk en hangt niet af van bestuurlijke deelname van de betreffende organisatie. Op deze manier willen we zoveel mogelijk ambtenaren kans geven om verder te groeien in kennisniveau, kennisdeling en het versterken van onderlinge ambtelijke samenwerking.

Bijlage 1   Nadere toelichting op totstandkoming van het programma

Totstandkoming programma (fase 1) en uitvoering (fase 2)

In de periode april t/m oktober 2025 is bij (keten)partners binnen en buiten de provincie kennis en inzicht opgehaald, dit is geanalyseerd, om vervolgens te werken aan bewustwording en samenwerking. De belangrijkste acties om tot een programma te komen in 2025 zijn hier kort opgesomd:

- April - mei: diverse interviews met partijen binnen en buiten provincie Gelderland voor inventarisatie en analyse vraagstukken
- Mei: brief naar besturen en directies van gemeenten, waterschappen, omgevingsdiensten en Rijkswaterstaat over de urgentie van KRW en de wens om daarvoor samen te werken
- Juni: webinar om alle ambtenaren van betrokken medeoverheden te informeren over programma-ontwikkelingen
- Juli: ambtelijke enquête voor ophalen van behoeftes bij KRW-proof maken van indirecte lozings
- Augustus tot en met december: Met een kernteam, een representatieve selectie waarin alle typen Gelderse medeoverheden vertegenwoordigd zijn, hebben we ambtelijke werksessies georganiseerd. Daarin werkten we aan inhoudelijke afstemming om tot een gedragen aanpak te komen. In deze sessies hebben we ideeën getoetst, kennis en praktijkervaring gedeeld, gewerkt aan uitgangspunten en afbakening van het programma, en oplossingen uitgewerkt die aansluiten bij de dagelijkse praktijk van alle partners. Uitvoerbaarheid stond hierbij centraal. Met het kernteam is een eerste en tweede concept gedeeld voor redactie
- November - januari: nieuwsbrieven, verder bouwen aan bestuurlijk draagvlak via bestaande overlegstructuren
- Januari: webinar voor delen eindconcept-programma met alle betrokken overheden en afspreken wat nodig is om tot verdere samenwerking te komen

Deze handelingen zijn uitgevoerd in de eerste fase, als resultaat is dit programma ontwikkeld. Fase 2 is de uitvoering van dit programma wat begin 2026 zal starten. Tegelijk is daarvoor bestuurlijk draagvlak van belang. In januari 2026 wordt daar verdere invulling aangegeven en wordt het programma bij diverse gesprekstafels nader toegelicht.

Bijlage 2   Achtergrond

Introductie op de kaderrichtlijn water, chemie en monitoringspunten

De Kaderrichtlijn Water heeft voor het oppervlaktewater als doel dat uiterlijk in 2027 een goede waterkwaliteit bereikt wordt. Hierbij wordt vooral gekeken naar wat er leeft in het water aan bijvoorbeeld vissen, waterplanten en insecten (ecologie). Ook zijn er normen voor verontreinigende stoffen in het water (chemie). De monitoring van de waterkwaliteit voor de KRW wordt op regionale wateren uitgevoerd door het waterschap. Voor de grotere wateren (rijkswateren) is Rijkswaterstaat (RWS) het bevoegd gezag en verzorgt RWS de KRW-monitoring op de daarvoor aangewezen meetpunten. De scope voor dit programma ligt op het onderdeel chemie binnen de KRW (welke uiteindelijk ook invloed heeft leefbaarheid/ecologie van de wateren).

Binnen de KRW zijn 131 stoffen voor de chemische kwaliteitselementen opgenomen, waarbij in de nabije toekomst nog 25 extra stoffen worden toegevoegd. Het betreft de volgende stoffenlijsten:

- **Prioritaire stoffen**
Dit zijn stoffen (54 stuks) waarvoor binnen Europa is afgesproken dat lozingen en emissies moeten worden stopgezet of geleidelijk worden beëindigd. Deze stoffen zijn benoemd in de EU-richtlijn over prioritaire stoffen (EU-richtlijn 2013/139; de lijst is doorgenummerd tot stof 45, maar onder enkele nummers zijn verschillen stoffen benoemd) en hierin zijn ook de normen voor de waterkwaliteit vastgesteld. Voor 42 van de 54 prioritaire stoffen zijn de normen in 2008 vastgesteld. Voor de andere 12 is dit in 2013 gebeurd. Deze laatste groep noemen we 'nieuwe prioritaire stoffen'. Nieuw duidt hierbij dus op de datum van de regelgeving. In 2025 is tussen de Raad van de Europese Unie en het Europees Parlement een voorlopig akkoord gesloten voor toevoeging van 25 extra prioritaire stoffen aan de KRW (waaronder ook een som van PFAS-verbindingen). In dit programma wordt voor die stoffen de term toekomstige stoffen gebruikt.
- **Specifiek verontreinigende stoffen**
Dit zijn stoffen (77 stuks) waarvoor Nederland zelf de normen voor de waterkwaliteit heeft vastgesteld. Reden voor het toevoegen van deze stoffen is dat deze stoffen in Nederland vaker voorkomen of meer risico's opleveren door onder andere onze intensieve landbouw en industrie. Deze groep bevat stoffen zoals metalen, ammonium, pesticiden en polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK's).

De toestand van prioritaire stoffen en specifiek verontreinigende stoffen wordt bepaald op basis van *Toestand en Trend* meetpunten. De gemeten waterkwaliteit kan op zo'n punt representatief worden gesteld voor andere, vergelijkbare waterlichamen. Deze methode staat bekend als 'projectie' en wordt toegepast om de monitoringinspanning bij waterschappen te beperken. Eens per zes jaar worden alle waterlichamen gescreend. Op basis van deze resultaten kan men beoordelen of het KRW-meetprogramma of de toegepaste projectie moet worden aangepast.

Uit de meest recente monitoring voor de KRW blijken een aantal stoffen de norm te overschrijden (probleemstoffen) in zowel de Provincie Gelderland als Nederland breed. Het is onwaarschijnlijk dat voor de deadline deze stoffen de normen wel halen; voor een aandeel van deze stoffen is dat jaar 2027. Vanwege deze onzekerheid is het van belang om voor deze stoffen inzicht te hebben in de bronnen en emissies. Stoffen komen op verschillende manieren in het oppervlaktewater terecht. Eén van de bronnen van die stoffen zijn rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's). Rwzi's zijn echter niet zelf de bron, maar dat zijn lozingen op het riool, waaronder die van bedrijven. Het gezuiverde en geloosde water van de rwzi's (effluent) wordt niet op alle KRW-stoffen gemonitord. Daarnaast is het ook mogelijk dat het betreffende waterlichaam waarop de rwzi loost alleen een KRW-monitoringspunt bovenstrooms van het lozingspunt bevat. Hierdoor is er geen compleet beeld van de waterkwaliteit en de mate waarin de rwzi daaraan bijdraagt.

Introductie VTH-stelsel

Het stelsel van Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) vormt een essentieel instrument om milieubelastende activiteiten (mba) te reguleren en de kwaliteit van onze leefomgeving te waarborgen. Het betreft een samenhangend geheel waarbij de vergunningverlener ervoor zorgt dat bedrijven binnen de verantwoorde (wettelijke) kaders blijven, de toezichthouder controleert of bedrijven zich houden aan de zorgplicht, algemene regels en hun vergunningsvoorschriften en de handhaver acteert wanneer overtredingen zijn geconstateerd en als bevoegd gezet corrigerend optreedt. Binnen het VTH-stelsel zijn taken en bevoegdheden verdeeld over verschillende bestuurslagen en uitvoeringsorganisaties:

- **Bevoegd gezag:** Provincies en gemeenten zijn verantwoordelijk voor vergunningverlening en toezicht op indirecte lozingen van bedrijfsafvalwater. Zij geven aan omgevingsdiensten opdrachten voor de uitvoering. Provincie is bevoegd gezag voor indirecte lozingen van complexe bedrijven, zoals gedefinieerd in Afdeling 3.3 van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal). Gemeente is bevoegd gezag voor de overige indirecte lozingen en tevens rioolbeheerder
- **Omgevingsdiensten:** Voeren namens provincies en gemeenten de VTH-taken uit, waaronder vergunningverlening, toezicht en handhaving
- **Waterschappen:** Beheren het regionale watersysteem en zuiveren afvalwater. Zij hebben een adviserende rol bij vergunningen en toezicht (afzonderlijke afspraken over rolinvulling kunnen van toepassing zijn in samenwerkingsafspraken tussen waterschap en de omgevingsdienst) en leveren expertise en ondersteuning. Verder is het waterschap bevoegd gezag voor directe lozers (met uitzondering van lozers op rijkswater)
- **Rijkswaterstaat:** Beheert de rijkswateren en is bevoegd gezag voor directe lozingen op rijkswateren en speelt een rol in monitoring en kennisdeling

Iedere partij werkt vanuit zijn wettelijke taken: gemeenten/provincie/waterschappen/RWS richten zich op het behalen van KRW-doelen, omgevingsdiensten zijn over het algemeen gemandateerd voor vergunningen en meldingen van indirecte lozing.

Kenmerk

R001-1300725BWP-V04-mdg-NL

De wettelijke basis ligt in de Omgevingswet en het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal). Hierin zijn kwaliteitseisen en verplichtingen opgenomen, zoals de minimalisatieplicht voor Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) en het opstellen van een Vermijdings- en Reductieprogramma (VRP) voor bepaalde mba.

Bedrijven die afvalwater lozen op het riool (indirecte lozingen) vallen onder het VTH-stelsel. De activiteiten van de meeste bedrijven zijn geregeld in het Bal. In het Bal wordt naar de mba gekeken. Meerdere mba's kunnen gelden voor één bedrijf (bijvoorbeeld toepassing van een natte koeltoren en opslaan van afvalstoffen). Voor bedrijven die indirect lozen zijn 3 opties mogelijk:

- De mba's en bijbehorende lozingen zijn vergunningplichtig. Dit geldt bijvoorbeeld bij complexe industriële bedrijven
- Alle mba's en bijbehorende lozingen zijn meldingsplichtig
- Een middenweg: de mba's zijn deels meldingsplichtig en deels vergunningplichtig

Bijlage 3   Nadere toelichting op de (inhoudelijke) uitvoering van het programma

Prioriteren stoffen

Hoofdactiviteit: afstemmen welke stoffen prioriteit hebben en welk ambitieniveau gekozen wordt.

Het ambitieniveau bepaalt welke stoffen bij de monitoring (waterlichaam, rioolstelsel, bedrijven/mba's) worden meegenomen en vormt de basis voor de vervolgstappen.

Bevoegdheid: Uitvoering monitoring oppervlaktewater door waterschap

Interbestuurlijke samenwerkingsafspraken: onderlinge afstemming waterschappen samen met de provincie

Binnen de KRW zijn 131 stoffen voor de chemische kwaliteitselementen opgenomen, waarbij in de nabije toekomst nog 25 extra stoffen worden toegevoegd. De behoefte is om meer stoffen en op meerdere plekken in de waterketen te monitoren, zodat meer inzicht kan worden verkregen in de lokale waterkwaliteit en de herkomst van stoffen beter bepaald kan worden. Hiervoor is onderlinge afstemming tussen de waterschappen en bevoegde gezagen van de indirecte lozers (provincie en gemeenten) nodig. De verwachting is dat tijdens de uitvoering van het programma deze partijen onderlinge afstemmen en dat er binnen de provincie één uniforme stoffenlijst is waarop de monitoring plaatsvindt. Op deze manier maken we de uitvoering en aanpak van indirecte lozingen op een uniforme wijze binnen de provincie mogelijk. Op voorhand opstellen van één vaste stoffenlijst is niet mogelijk aangezien:

1. Norm overschrijdende stoffen per waterlichaam kunnen verschillen
2. Niet alle waterlichamen actuele meetgegevens hebben (toepassing van projectie), waardoor het onduidelijk is welke stoffen lokaal een probleem vormen
3. Mogelijkheid van ontbreken KRW-monitoringspunt waarop de rwzi loost waardoor geen compleet beeld is op boven en benedenstroomse concentraties
4. De lozing van rwzi's wordt niet (of slechts beperkt) gemonitord op KRW-stoffen
5. Geen inzicht is in latente vergunningsruimte van bedrijven (verschil vergund en onbenutte vergunningsruimte)

Uitsluiten van specifieke stoffen levert mogelijk een incompleet beeld op. Gekozen is om te werken met verschillende ambitieniveaus. Vanuit de partijen dient een gezamenlijk bestuurlijke keuze te worden gemaakt welk ambitieniveau bij uitvoering van dit programma we kiezen.

Gedurende de cyclische aanpak vergroten we het inzicht en bestaat ook de mogelijkheid om het ambitieniveau bij te stellen en óf specifieke stoffen te laten vervallen indien het geen probleemstof betreft. De volgende ambitieniveaus zijn van toepassing, met tussenhaakjes een vermelding waarop de focus ligt:

1. Basisniveau (norm overschrijdende stoffen)
2. Versterkt basisniveau (basisniveau + generieke probleemstoffen NL)
3. Toekomst vast (versterkt basisniveau + stoffen die recent extra zijn opgenomen in de KRW)
4. Breed risico gestuurd (toekomst vast + meenemen extra ZZS-stoffen vanuit de KRW)
5. KRW-veilig (volledige KRW-stoffenlijst)

Kenmerk

R001-1300725BWP-V04-mdg-NL

Richtinggevend zijn hierna een aantal stoffen benoemd die binnen het ambitieniveau passen.

Basisniveau

Voor alle waterlichamen (rijkswater en regionaal water) binnen Provincie Gelderland is bekeken op welke KRW-monitoringspunten norm overschrijdingen worden gemeten (zonder verdere correcties toe te passen; eerstelijnsbeoordeling). Deze overzichten zijn terug te vinden in KRW-factsheets op het waterkwaliteitsportaal. Binnen de fysisch chemische maatlatten zitten ook een aantal stoffen opgenomen. Daarvan geldt dat er overschrijdingen zijn van chloride, P-totaal en N-totaal. In onderstaande lijsten staan deze stoffen niet opgenomen.

- Prioritaire stoffen:
  - PAK: Benzo(a)pyreen, Benzo(ghi)peryleen, Fluorantheen
  - Metalen: Kwik
  - Gewasbeschermingsmiddelen/biociden: Dichloorvos, Imidaloprid, Heptachloor en – epoxide
  - Overige: PFOS, PBDEs

- Specifiek verontreinigende stoffen:
  - PAK: Benzo(a)antracene
  - Metalen: Arseen, Beryllium, Chroom, Kobalt, Selenium, Uranium, Zilver, Zink
  - Gewasbeschermingsmiddelen/biociden: Imidaloprid
  - Overige: Ammonium

Versterkt basisniveau

Door het Rijk is in 2023 een lijst opgesteld met generieke probleemstoffen voor Nederland. Deze stoffen zijn onder regie van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat geselecteerd, en omvatten vooral gewasbeschermingsmiddelen, metalen, PAK's (polycyclische aromatische koolwaterstoffen), biociden, PFAS-verbindingen en enkele industriële chemicaliën. De lijst maakt concreet voor welke stoffen meer inzet nodig is om de doelen te halen. In het KRW-impulsprogramma gaan partijen aan de slag om de handelingsperspectieven nader uit te werken en keuzes te maken voor maatregelen die voor 2027 genomen kunnen worden. De stoffenlijst staat hierna weergegeven. Bij het versterkt basisniveau is deze stoffenlijst een aanvulling op de stoffenlijst vanuit het basisniveau.

- Prioritaire stoffen:
  - PAK: Benzo(b)fluoranthene, Benzo(k)fluorantheen
  - Metalen: Nikkel, Cadmium
  - Gewasbeschermingsmiddelen/biociden: Aclonifen, Bifenox, Cypermethrin
  - Overige stoffen: Hexachloorbutadien, Dioxines

Kenmerk R001-1300725BWP-V04-mdg-NL

- Specifiek verontreinigende stoffen:
  - PAK: Chryseen
  - Metalen: Barium, Boor, Thallium, Vanadium
  - Gewasbeschermingsmiddelen/biociden: Aclonifen, Tributyltin, Abamectine, Carbendazim, Deltamethrin, Dimethenamid-P, Esfenvaleraat, Lambda-cyhalothrin, Metolachloor, Metazachloor, Methypririmifos, Pirimicarb, Pyridaben

Toekomst vast

De Raad van de Europese Unie en het Europees Parlement hebben op 23 september 2025 een voorlopig akkoord bereikt over wijzigingen in de KRW. Het wetsvoorstel omvat uitbreiding van prioritaire stoffenlijsten en aanscherping van milieukwaliteitsnormen. De toevoegingen en wijzigingen zijn hierna samengevat. Bij het ambitieniveau 'toekomst vast' is deze stoffenlijst een aanvulling op de stoffenlijst vanuit het versterkt basisniveau.

- Prioritaire stoffen:
  - Geneesmiddelen oestrogene hormonen (17 alfa-ethinylestradiol (EE2), 17 beta-estradiol (E2), Estrone (E1)), antibiotica (Azithromycin, Clarithromycin, Erythromycin), en pijnstillers/ontstekingsremmers (Diclofenac, Ibuprofen), Anti-epilepticum (Carbamazepine) en een parasiticide (permetrine)
  - PFAS: er is een nieuwe norm vastgesteld voor de som van 25 PFAS (uitgedrukt in PFOA). Ook Trifluorazijnzuur (TFA) is in deze som opgenomen
  - Bisphenol-A (BPA): de commissie zal bovendien onderzoeken of een norm moeten worden vastgesteld voor de 'som van bisfenolen'

Breed risico gestuurd

Bij de vorige toegelichte ambitieniveaus en stoffenlijsten ligt de focus op met name normoverschrijdende stoffen in Gelderland en/of Nederland en vergroten van inzicht op stoffen die worden toegevoegd. Bij de vergunningverlening ligt ook een sterke focus om ZZS (Zeer Zorgwekkende Stoffen zijn de gevaarlijkste stoffen voor mens en milieu) uit de leefomgeving zoveel mogelijk te weren. Een aantal ZZS zijn ook meegenomen in de KRW. Bij het ambitieniveau 'breed risico gestuurd' worden ZZS aangevuld (ook de niet normoverschrijdende stoffen) op de stoffenlijst vanuit het 'toekomst vast'. Dit om ook een breed beeld te krijgen welke risico's en welke stoffen vanuit indirecte lozingen via de rwzi geëmitteerd worden naar het oppervlaktewater. Vanwege de omvang van de stoffenlijst staat deze niet verder beschreven in het programma. Hiervoor kan het zoekstelsel van het RIVM worden gebruikt (<https://rvszoekstelsel.rivm.nl/Stoffen>).

KRW-veilig

Bij het ambitieniveau KRW-veilig worden alle KRW-stoffen meegenomen. Betreft zowel de huidige vastgestelde prioritaire en specifiek verontreinigende stoffen als de stoffen die in het voorlopig akkoord zijn toegevoegd. Vanwege de omvang van de stoffenlijst staat deze niet verder beschreven in het programma. De stoffenlijst vanuit de KRW samen met de stoffen vanuit het voorlopig akkoord zijn te vinden op: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11383-2024-INIT/en/pdf/>.

Rol Waterschap, Provincie, gemeenten:

- Gezamenlijk bestuurlijke keuze maken welk ambitieniveau bij uitvoering van dit programma we kiezen

Monitoring en bijdrage vaststellen

Hoofdactiviteit: Monitoren van de geprioriteerde stoffen op basis van het gezamenlijk gekozen ambitieniveau (waterlichaam, rioolstelsel, bedrijven/mba's), vaststellen significantie van de bijdrage van de rwzi op de waterkwaliteit voor de geprioriteerde stoffen en indien nodig de herkomst van de stof bepalen.

Bevoegdheid: Uitvoering monitoring waterlichaam door waterschap, inventariseren vergunningen met relevante stoffen door OD en waterschap, monitoring in riool door waterschap (rwzi tot overnamepunt) en gemeente (overnamepunt tot erfgrens).

Interbestuurlijke samenwerkingsafspraken: onderlinge afstemming waterschappen samen met OD en gemeente en vastlegging van gegevens in centrale database en/of koppeling bestaande systemen.

Het ambitieniveau dat bij stap 1 'prioriteren stoffen' is vastgesteld, bepaalt welke stoffen worden meegenomen in de monitoring (stap 2). De monitoring van de geprioriteerde stoffen vindt op verschillende niveaus plaats en met verschillende doeleinden, namelijk:

- Waterlichaam waarop de rwzi loost; ten behoeve van vaststellen actueel beeld en vaststellen norm overschrijdende stoffen
- Rwzi; ten behoeve van vaststellen van de bijdrage / significantie
- Rioolstelsel en/of bedrijven/sectoren; ten behoeve van het bepalen van de herkomst

Tussentijds vindt een verdere filtering plaats welke stoffen relevant zijn om in het rioolsysteem te monitoren. Voor ieder monitoringspunt zijn de rollen en de specifieke activiteiten voor de uitvoerende partij verschillend. Hierna is per monitoringspunt de rol en activiteit voor de uitvoerende partij beschreven.

Vanuit de volgende stappen komt (monitoring)data en informatie vrij. Om het beeld compleet te krijgen en informatie-uitwisseling mogelijk te maken dient de informatie in een centrale database te worden opgeslagen. De centrale database is voor alle relevante organisaties toegankelijk. Zie voor een nadere toelichting op de centrale database stap 'data'.

Monitoring waterlichaam

Rwzi-lozingen worden niet op alle KRW-stoffen gemonitord en niet alle waterlichamen waarop rwzi's lozen hebben een KRW-monitoringspunt (worden niet gemonitord). Het waterschap past (vaak) 'projectie' toe om een inschatting van de waterkwaliteit van deze waterlichamen. Hierdoor is er geen compleet beeld van de kwaliteit van het waterlichaam. De verwachting is om binnen het programma een completer beeld te krijgen van de waterkwaliteit waarop de rwzi's lozen.

Gedurende uitvoering van het programma zal de stoffenlijst bijhorend bij het gekozen ambitieniveau worden gemonitord om het inzicht te vergroten. Zodra er inzicht is, kan besloten worden om verder te prioriteren welke stoffen relevant zijn om te blijven monitoren. De monitoring

Kenmerk

R001-1300725BWP-V04-mdg-NL

van het waterlichaam wordt uitgevoerd door het waterschap. Een controle of de impact van de rwzi lozing met het huidige monitoringsysteem goed kan worden vastgesteld is wenselijk.

Rol waterschap:

- Uitvoering monitoring waterlichaam, normoverschrijdende stoffen monitoren in rwzi influent en effluent, rioolstelsel vanaf rwzi tot overnamepunt (betreft directe lozers)

Monitoring rwzi

Op dit moment is voor de genoemde stoffen bij de ambitieniveaus geen compleet beeld wat de rwzi ontvangt (influent) en wat de rwzi loost (effluent). De behoefte is om het inzicht te vergroten en daarmee ook de impact van de (indirecte) lozingen vast te kunnen stellen. Om het beeld zo compleet mogelijk te krijgen beginnen we met monitoren van de stoffenlijst bijhorend bij het gekozen ambitieniveau. Zodra er inzicht is, kan besloten worden om verder te prioriteren welke stoffen relevant zijn om te blijven monitoren. Prioritering van de te monitoren stoffen hangt enerzijds af van de concentraties van de stoflozing én anderzijds of van de betreffende stof de norm in het waterlichaam overschrijdt. De monitoring van de lozing van de rwzi wordt uitgevoerd door het waterschap.

Rol waterschap:

- Uitvoering monitoring normoverschrijdende stoffen in rwzi influent en effluent

Bijdrage vaststellen lozing rwzi

Na de monitoring op de stoffen ontstaat er meer inzicht op de samenstelling en hoeveelheid van de geloosde stoffen. Deze gegevens worden vervolgens gebruikt om te bepalen of de bijdrage van de lozing significant is én kan leiden tot normoverschrijdingen. Lozingen op rijkswateren en regionale wateren worden getoetst aan de hand van '§ 8.9.2.2. *Specifieke voorschriften omgevingsvergunning wateractiviteit Besluit kwaliteit leefomgeving*'. Hieruit volgt onder andere ABM en immissietoets. Er moet niet alleen gekeken worden naar lozing, maar ook naar preventieve maatregelen en best beschikbare technieken.

We zetten de immissietoets in om te bepalen wat de invloed van een lozing van een rwzi is op de waterkwaliteit. Toetsstappen die relevant zijn binnen de immissietoets zijn de significantietoets (stap 3), de normtoets (stap 4) en de KRW-toets (stap 5). Er is sprake van significantie wanneer de *bijdrage* groter is dan 10 % óf bij de immissietoets leidt tot normoverschrijding bij de norm óf KRW-toets. In dat geval is voor de betreffende stof nader onderzoek naar indirecte lozingen nodig. Wanneer *geen relevante bijdrage* (<10 %) dan is er geen reden om nader onderzoek uit te voeren aangezien het waarschijnlijker is dat de stof via een andere route in het oppervlaktewater terecht komt.

Bij deze activiteit blijkt welke stoffen relevant zijn waarvan de herkomst verder moet worden onderzocht. Voor de rwzi's die op rijkswater lozen is Rijkswaterstaat bevoegd gezag en zal de immissietoets in afstemming met het waterschap moeten worden uitgevoerd. Voor de overige wateren is het waterschap zelf bevoegd gezag en zal intern verdere afstemming plaatsvinden.

Rol Waterschap:

Kenmerk R001-1300725BWP-V04-mdg-NL

- Uitvoeren immissietoets ten behoeve van bepalen significantie bijdrage rwzi lozing op kwaliteit ontvangend waterlichaam. Voor rwzi's die op regionaal water lozen tevens toetsende rol als bevoegd gezag

Rol Rijkswaterstaat:

- Bij directe lozingen op rijkswater, zowel vanuit een bedrijf als vanuit een RWZI, is Rijkswaterstaat bevoegd gezag. Bij indirecte lozingen die de RWZI passeren, heeft Rijkswaterstaat advies met instemming. Bij de overige lozingen kan Rijkswaterstaat om advies gevraagd worden

Rol Omgevingsdienst:

- Toetsende rol als het waterschap op regionaal water loost

Monitoring rioolstelsel en/of bedrijven/sectoren

Zodra de stof een significante bijdrage heeft, is nader onderzoek nodig van de herkomst van de stof. Twee routes zijn hierbij mogelijk en de specifieke activiteiten verschillen daarbij:

- Specifieke stoffen zijn direct te koppelen aan bedrijven/sectoren
Werkzaamheden zijn: In kaart brengen van bedrijven die een vergunning hebben om de geïdentificeerde stoffen te lozen. Daarnaast worden bedrijven en sectoren in kaart gebracht waarvan bekend is dat zij potentieel de geïdentificeerde stoffen gebruiken/lozen. Om dit uit te voeren is interbestuurlijke afstemming benodigd tussen vergunningverleners van de omgevingsdiensten en waterschappen. Ook gegevens van toezichthouders kunnen waardevolle informatie leveren.
- Geen beeld waar de stof vandaan komt
Werkzaamheden zijn: Monitoren van geïdentificeerde stoffen in het rioolstelsel om terug te redeneren naar locaties/bedrijfsmatige activiteiten. De gemeente is bevoegd gezag van het rioolstelsel vanaf het overnamepunt tot de erfgrans. Bedrijven die lozen op het riool waarvan de gemeente bevoegd gezag is, zijn indirecte lozers.
Het waterschap is bevoegd gezag voor het rioolstelsel vanaf de rwzi tot het gemeentelijke overnamepunt. Bedrijven die lozen op de riolering waarvan het waterschap bevoegd gezag is, zijn directe lozers en vallen buiten de programma aanpak. Hoewel buiten de scope van het programma, is een uniforme aanpak wenselijk (synergie) en is onderlinge afstemming tussen waterschap en gemeente van belang.

Rol waterschap en OD:

- Uitvoerende rol voor bepalen herkomst stoffen (gericht op indirecte lozers). OD is de trekker en zorgt voor afstemming met waterschap en haalt specifieke kennis op van gemeente en/of provincie over de regio (voor zover dit nog niet bekend is)

Kenmerk

R001-1300725BWP-V04-mdg-NL

Rol gemeente:

- Monitoring in het gemeentelijke rioolstelsel (overnamepunt tot aan erfgrans bedrijf)
- Kennis van de regio inbrengen met betrekking tot achterhalen herkomst lozingen, advies opvragen/inwinnen bij omgevingsdienst

Rol omgevingsdienst:

- Uitvoering monitoring bij bedrijven voor provincie en gemeente (zie ook toezicht en handhaving)

Rol provincie:

- Kennis van de regio inbrengen met betrekking tot achterhalen herkomst lozingen

Capaciteit:

- Metingen gebeuren nu voor een afgebakende stoffenlijst, als deze metingen moeten worden aangepast/uitgebreid (afhankelijk van gekozen ambitieniveau), is extra capaciteit benodigd van waterschappen en omgevingsdiensten

Inventarisatie indirecte lozingen

Hoofdactiviteit: Inventariseren omvang van indirecte lozingen voor zowel vergunning- als meldingsplichtige activiteiten. Toezicht en handhaving controleert vergunningplichtige indirecte lozingen en inventariseert en controleert de meldingsplichtige indirecte lozingen.

Bevoegdheid: Provincie en gemeenten zijn bevoegd gezag. Uitvoering door omgevingsdienst met betrekking tot vergunningverlening, toezicht en handhaving. Ondersteuning/advies mogelijk vanuit waterschap.

Interbestuurlijke samenwerkingsafspraken: onderlinge afstemming omgevingsdienst en waterschap met betrekking tot overdrachtslijsten en vastlegging gegevens in centrale en/of koppeling bestaande systemen.

Het inzicht in de indirecte lozingen binnen de provincie Gelderland is beperkt. Enerzijds betreft dit het inzicht in het aantal provinciale en gemeentelijke vergunningplichtige en meldingsplichtige activiteiten. Anderzijds ontbreekt informatie omtrent de verschillende indirect geloosde stoffen die gepaard gaan met de vergunning- en meldingsplichtige activiteiten. Zowel bij het bevoegd gezag (provincie en gemeenten) als bij de omgevingsdienst is het inzicht in het aantal indirecte lozingen en relevante stoffen beperkt.

De insteek binnen het programma is om te starten met het inventariseren en KRW-proof maken van de vergunningplichtige activiteiten, gevolgd door de meldingsplichtige activiteiten. Voor beide vraagt dit een monitoringsinspanning om een completer beeld te krijgen. De inschatting is dat bij de vergunningplichtige activiteiten een beter beeld is welke stoffen geloosd worden en eenvoudiger gehandeld kan worden. Daarom ligt in het begin van het programma de focus op vergunningplichtige activiteiten en deze KRW-proof te maken. Regio's waar momenteel al nauwelijks vergunningplichtige activiteiten zijn, starten direct met meldingsplichtige activiteiten. Vooralsnog is daarover weinig bekend en ligt de inspanning met name op inventariseren, vastleggen en daarna het inzicht vergroten via toezicht en handhaving.

Vergunningplichtige indirecte lozingen inventariseren

Om het beeld van indirecte bedrijfsmatige lozingen zo compleet mogelijk te krijgen voorzien we de volgende acties uitgevoerd door de omgevingsdiensten. Sommige omgevingsdiensten hebben reeds actuele lijsten voor vergunningplichtige activiteiten beschikbaar. Zij zouden direct naar de tweede stap kunnen gaan. Mocht er geen lijst beschikbaar zijn, of jarenlang niet zijn bijgewerkt dan voorzien we de volgende stappen:

1. Toetsing compleetheid huidige lijsten met vergunningplichtige activiteiten van de omgevingsdienst:
  - a. Overdrachtslijsten en -dossiers van waterschappen nalopen. De bevoegdheid is in het verleden overgegaan van het waterschap naar de provincie en gemeenten. Ten behoeve van deze overdracht zijn lijsten/ dossiers met vergunningplichtige indirecte lozers opgesteld door het waterschap. Door deze lijsten naast de huidige lijsten (indien beschikbaar) van de omgevingsdienst te leggen wordt getoetst op compleetheid
  - b. Scan oude vergunningen. Vergunningen die voorheen waterwet plichtig waren kunnen worden opgevraagd bij het waterschap om zo een vollediger beeld te krijgen van betreffende vergunningen/ bedrijven. Beschikbaarheid van deze gegevens hangt af van archiveringstermijn van het waterschap
2. Scan afgegeven vergunningen door omgevingsdienst. Als er geen lijst bij de omgevingsdienst beschikbaar is, dienen de afgegeven vergunningen vanuit de omgevingsdienst na te worden gegaan en deze in de lijst met vergunningplichtige activiteiten te worden toegevoegd
3. Vastlegging van gegevens in een centrale database. De verzamelde en gedigitaliseerde gegevens worden vastgelegd in een centrale database, zodat de informatie toegankelijk is voor alle relevante organisaties. Zie voor een nadere toelichting op de centrale database subkop 'data'

Prioriteren van groot naar kleine bijdrage aan de gemeten in- en effluentconcentratie van de rwzi. Waterschap stelt de metingen beschikbaar aan omgevingsdienst (of krijgt toegang tot centrale database waarin dit opgeslagen wordt). Vervolgens wordt gekeken of er een gerichte opgave ligt bij de bedrijfsmatige activiteiten voor deze stof. Bedrijfsmatige probleemstoffen worden per afvalwaterkring gedefinieerd. Voorkeur gaat uit naar het herleiden naar sectoren, zodat gericht sectorale maatregelen kunnen worden ingezet, maar indien nodig wordt dit op lozingslocatieniveau gedaan. Als eenmaal de sectoren of locaties in beeld zijn wordt binnen de prioritering gewerkt volgens het principe 'grootste vracht eerst': de vergunningplichtige lozingen die de grootste bijdrage leveren aan de overschrijding van KRW-normen worden als eerste be- en herzien. Dit zorgt voor een maximaal effect op de waterkwaliteit in de regio.

Stoffen in vergunningplichtige indirecte lozingen inventariseren

Naast de inventarisatie op aantallen is er ook behoefte aan meer zicht op welke stoffen indirect worden geloosd bij vergunningplichtige activiteiten. Hiertoe wordt een vragenlijst opgesteld die door de omgevingsdiensten wordt uitgezet bij de bedrijven die een vergunning hebben voor hun indirecte afvalwaterlozing. De opbrengst van deze vragenlijst is een overzicht van de (gemeten) indirect geloosde stoffen per vergunningplichtige activiteit. Deze informatie leggen we in een centrale database vast. Ook is het mogelijk om bestaande systemen verder aan elkaar te koppelen waardoor medeoverheden toegang krijgen tot elkaars systemen. Wat mogelijk en

wenselijk is dient nadere te worden verkend. Omgevingsdienst Regio Nijmegen (ODRN) heeft deze actie reeds opgepakt en dient als voorbeeld voor de op te stellen vragenlijst en aanpak. Ook geeft de vragenlijst inzicht voor het be- en herzien traject. Mochten specifieke stoffen gebruikt en geloosd worden en nog niet in de vergunning opgenomen zijn, dan kunnen deze worden toegevoegd.

Rol vergunningverlening en toezicht bij inventariseren vergunningplichtige indirecte lozingen

Bovengenoemde stap 1 is een taak voor vergunningverleners en toezichthouders van de omgevingsdienst. Vergunningverlening en toezicht dient informatie ter beschikking te hebben van vergunningplichtige bedrijven en hun indirecte lozingen en kan deze vergelijken met de overdrachtslijsten en -dossiers van het waterschap. Het uitvoeren van deze taak valt binnen het door de gemeente verleende mandaat aan de omgevingsdienst.

Rol toezicht en handhaving bij inventariseren vergunningplichtige indirecte lozingen

Uit de opbrengst van de uitgezette vragenlijsten kunnen aandachtspunten blijken, zoals de lozing van KRW-stoffen en/of stoffen die niet in de vergunning staan gespecificeerd. In dit geval wordt toezicht en handhaving ingeschakeld om controle uit te voeren op desbetreffende bedrijven. Hieruit kunnen eventuele vervolgacties volgen, zoals het actualiseren van de vergunning door vergunningverlening.

Benodigde capaciteit bij inventariseren vergunningplichtige indirecte lozingen

Bovengenoemde stappen zullen er mogelijk toe leiden dat er een beroep wordt gedaan op de capaciteit van het waterschap wanneer de omgevingsdienst aanvullende vragen/ advies aan het waterschap stelt omtrent de overdrachtslijsten en/of voorheen waterwet plichtige vergunningen. In welke mate is vooralsnog niet bekend en dient nog bij nadere uitvoering van het programma te worden vastgesteld zodat de capaciteit daar ook kan worden ingesteld.

Daarnaast vraagt het uitzetten van de vragenlijsten extra capaciteit van de omgevingsdienst. Het analyseren en interpreteren van de resultaten vergt inzet vanuit de omgevingsdienst. Afhankelijk van de omgevingsdienst zal hiervoor extra capaciteit worden gevraagd en waar nodig personeel op worden geleid en/of extern worden ingehuurd.

Meldingsplichtige indirecte lozingen inventariseren

In hoofdstuk 4 van het Bal (Besluit activiteiten leefomgeving) staat per milieubelastende activiteit of er een meldingsplicht geldt. Wanneer een bedrijf/ activiteit meldingsplichtig is, dan is het verboden om de activiteit of bepaalde onderdelen daarvan te starten zonder de melding te doen bij het bevoegd gezag. Indien nodig kan het bevoegd gezag bijvoorbeeld maatwerkvoorschriften opstellen of een toezichtactie inplannen.

Het inventariseren van meldingsplichtige indirecte lozingen ligt bij de omgevingsdienst (raakvlak tussen vergunningverlening en toezicht en handhaving). De volgende stappen worden voorzien voor het inventariseren van het aantal meldingsplichtige indirecte lozingen:

Kenmerk R001-1300725BWP-V04-mdg-NL

- Artikel I. Inventariseren en analyseren van beschikbare (meet)gegevens bij toezichthouders om meldingsplichtige bedrijven te identificeren
- Artikel II. Bundelen van huidig beschikbare informatie (zoals locaties, aantallen, lozingsomvang, stoffenlijst per mba) om een overzicht te creëren van meldingsplichtige bedrijven
- Artikel III. Kennisleemtes identificeren op basis van resultaten stap 1 en 2 en, indien nodig, via toezicht en handhaving actie ondernemen om kennisleemtes weg te nemen

Rol toezicht en handhaving bij inventariseren meldingsplichtige indirecte lozingen

Bovengenoemde stappen (1-3) worden uitgevoerd door de omgevingsdienst (raakvlak tussen vergunningverlening en toezicht en handhaving).

Prioritering bedrijven/sectoren

Naast het inventariseren van lozingen, kan ook via een sector- en bedrijfsgerichte aanpak worden toegewerkt naar doelmatige aanpak voor het bezien en waar nodig herzien van vergunningen voor indirecte lozingen. Het gaat hier om het koppelen van sectorspecifiek gebruik (en lozing) van stoffen aan de geconstateerde normoverschrijdingen/probleemstoffen.

Bij deze prioritering wordt voorgesteld om via verschillende routes en met gebruik van meerdere werkwijzen van grof naar fijn te werken:

1. Benutting bestaand bronnenonderzoek. Door RWS is (2023) en wordt (2025, begin 2026) in het kader van het Rivierdossier Rijndelta onderzoek gedaan naar bronnen van een aantal industriële stoffen. Arcadis voert deze onderzoeken uit. De kennis en inzichten uit deze onderzoeken benutten we om te bezien welke relatie er gelegd kan worden tussen sectoren en stoffen, verwerkt in overzichtelijke tabellen per rwzi
2. Aanvullend hierop is voor stofgroepen als metalen en gewasbeschermingsmiddelen al veel kennis en inzicht aanwezig, onder meer vanuit de eerdere pilot door de OD Achterhoek en landelijke onderzoeken en databases van onder andere RWS en het Impulsprogramma chemische stoffen. Deze bestaande kennis en inzichten bundelen we in de bovengenoemde tabellen
3. Aanvullend op de bovengenoemde onderzoeken worden momenteel (2025-begin 2026) de zogeheten 'stoffiches' voor KRW-(probleem)stoffen herijkt, in opdracht van het ministerie van IenW. Hierin wordt alle relevante informatie over een stof beschreven, inclusief de actuele inzichten in bronnen/gebruik van deze stoffen. Deze informatie benutten we om het overzicht van sector-stof aan te vullen
4. Met de informatie uit de bovenstaande stappen creëren we een overzicht en geven we aan waar nog kennis en inzicht ontbreekt. Uit het overzicht blijkt naar verwachting een eerste stap in opgaven voor probleemstoffen en daarvoor relevante sectoren, per rwzi
5. De resultaten van de voorgaande stap combineren we met de eerdere inventarisatie van lozingen. Dit leidt tot een eerste inzicht in een koppeling van bedrijven met te verwachten lozing van één of meer KRW-probleemstoffen per rwzi
6. Deze stap richt zich op het identificeren van stoffen die gebruikt worden in productieprocessen van bedrijven, voor zover dat in de voorgaande stappen niet is gebleken. Hiervoor worden diverse bronnen gebruikt (openbare data vanuit CBS/KvK, RIVM maar ook veiligheidsinformatiebladen). De provincie ontwikkelt deze analysetool en stelt deze ter

beschikking aan alle partijen binnen de provincie Gelderland. Hiermee ontstaat ook bij de gemeenten meer inzicht op aantal bedrijven en potentieel relevante bedrijven voor specifieke stoflozingen. De analysetool wordt ontwikkeld op basis van bestaande datasets en kan worden aangevuld met regionale kennisnetwerken om datakwaliteit en informatievoorziening te versterken. Overige uitvoerende taken liggen bij omgevingsdienst (tenzij anders vermeld)

7. Op basis van de resultaten tot nu toe wordt een risico-/impactanalyse uitgevoerd door waterschappen, OD's en RWS, per waterschap. In deze sessies wordt per waterschap en rwzi een prioritering gemaakt van de aanpak van bezien en waar nodig herzien van vergunningplichtige en meldingsplichtige lozingen, sector en mogelijk zelfs bedrijfsspecifiek

Rol vergunningverlening omgevingsdienst:

- In kaart brengen van bedrijven die een vergunning hebben om stoffen, die significant blijken, te lozen
- Bedrijven en sectoren in kaart brengen waarvan bekend is dat zij potentieel de significante stoffen gebruiken/lozen

Communicatiecampagne

Hoofdactiviteit: Op een uniforme wijze informeren en opvragen van gegevens bij bedrijven, maar ook het informeren van andere stakeholders (bestuur, gemeenten).

Bevoegdheid: Provincie en gemeenten zijn bevoegd gezag, voorbereidende werkzaamheden ligt bij het programmteam, uitvoering communicatiecampagne door omgevingsdienst.

Interbestuurlijke samenwerkingsafspraken: Vastlegging gegevens in centrale database en/of koppeling bestaande systemen.

Een effectieve communicatiecampagne is een essentieel onderdeel van de aanpak rondom indirecte lozingen. De campagne wordt ingezet wanneer uit analyse blijkt dat overschrijdingen van KRW-normen te herleiden zijn naar specifieke sectoren, en wanneer vermoed wordt dat bedrijven binnen deze sectoren onvoldoende op de hoogte zijn van de gevaarlijkheid van de stoffen die zij lozen. Indien bedrijven reeds goed geïnformeerd zijn, wordt zorgvuldig afgewogen of een campagne alsnog het gewenste effect kan hebben, of dat beter de focus ergens anders op kan liggen.

Uit praktijkervaring blijkt dat bedrijven lang niet altijd weten welke stoffen zij lozen, noch of deze onder de KRW of als Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) vallen. Ook is vaak onbekend welke mogelijkheden er zijn om lozingen te verminderen of zelfs te vermijden. Gerichtte communicatie is dan noodzakelijk, niet alleen om bewustwording te vergroten, maar ook om bedrijven te ondersteunen in reductie- en vermijdingstrajecten voor ZZS.

Doelstellingen vanuit een communicatiecampagne zijn:

1. Vanuit de omgevingsdiensten (OD's) naar bedrijven en sectoren:
  - Het informeren van bedrijven over normoverschrijdingen van KRW-stoffen en hun mogelijke bijdrage hieraan
  - Uitleggen waar het bedrijf conform algemene richtlijnen aan moet voldoen (BBT)
  - Uitleggen dat toezicht en handhaving rond stoflozingen worden geïntensiveerd

- Aankondigen van het traject van het herzien en actualiseren van vergunningen
  - Opvragen van gegevens over lozingen van (KRW- en ZZS-)stoffen
  - Consequenties voor (uitbreiding van) bedrijven bij niet halen doelen
2. Vanuit het programmteam naar andere stakeholders:
- Gemeenten worden geïnformeerd over hun rol, taken en bevoegdheden, en het belang van bewustwording rond indirecte lozingen en consequenties niet halen doelen
  - Bestuurders van alle betrokken partijen worden op de hoogte gehouden van de voortgang van het programma, de interbestuurlijke samenwerking, behaalde resultaten en de verdere planning

Uitvoering en uniformiteit

De communicatiecampagne wordt centraal voorbereid en uitgevoerd door het programmteam, zodat alle betrokken partijen op een uniforme wijze geïnformeerd worden. Het programmteam stelt standaardbrieven en informatiematerialen op, die door de omgevingsdiensten verder verspreid kunnen worden onder bedrijven. Gemeenten en bestuurders worden door het programmteam geïnformeerd via bestaande platforms en samenwerkingsverbanden, zodat de boodschap consistent en herkenbaar is. Dit vermindert ook de vergaderdruk.

Randvoorwaarden en afwegingen

Het is belangrijk om vooraf te onderzoeken of de doelgroep daadwerkelijk baat heeft bij extra communicatie, of dat er al voldoende kennis aanwezig is. De campagne wordt dan ook alleen ingezet wanneer deze aantoonbaar bijdraagt aan bewustwording en gedragsverandering. Daarnaast wordt de campagne gekoppeld aan ondersteunende acties, zoals het aanbieden van informatie over reductie- en vermijdingsmogelijkheden, zodat bedrijven niet alleen weten wát ze moeten doen, maar ook hóe ze dit kunnen aanpakken.

Toezicht en handhaving

Hoofdactiviteit: ontwikkelen van een uniforme vragenlijst voor uitvoering toezicht en handhavingstaken en centraal vastleggen van de gegevens.

Bevoegdheid: Provincie en gemeenten zijn bevoegd gezag, uitvoering door omgevingsdienst.

Interbestuurlijke samenwerkingsafspraken: Vastlegging gegevens in centrale database en/of koppeling bestaande systemen.

Toezicht en handhaving maken gebruik van de vragenlijst die in het kader van het programma wordt uitgezet bij vergunningplichtige bedrijven, zoals eerder in dit stuk al beschreven. Deze vragenlijst dient niet alleen als hulpmiddel bij het beoordelen van vergunningen, maar kan ook worden ingezet om bij meldingsplichtige activiteiten meer inzicht te krijgen in geloosde stoffen en hoeveelheden daarvan. Door deze aanpak kunnen relevante (KRW-)stoffen bij meldingsplichtige bedrijven beter in beeld worden gebracht, met extra aandacht voor risicosectoren en situaties waar nog kennisleemtes bestaan. Hierdoor wordt er ook meer informatie verzameld over de meldingsplichtige activiteiten, wat een eerste stap is naar meer houvast binnen deze groep.

De informatie die via de vragenlijsten en inspecties wordt verzameld, wordt centraal vastgelegd in een database (zie stap “data”). Dit zorgt voor overzicht, consistentie en maakt het mogelijk om trends en risico's op regionaal niveau te monitoren.

Rol van toezicht en handhaving door de omgevingsdienst

De omgevingsdienst speelt een centrale rol in het toezicht en de handhaving op lozingen. De taken omvatten onder andere:

- Monitoring op bedrijfsniveau: Door het uitvoeren van inspecties, bemonsteringen en analyseren van het geloosde afvalwater op normoverschrijdende stoffen wordt (getracht om) de herkomst van stoffen vast te stellen. Dit is cruciaal om gericht in te kunnen grijpen bij normoverschrijdingen die plaatsvinden op het KRW-meetpunt en respectievelijk de rwzi
- Analyse van meet- en inspectiegegevens: Meet- en inspectieresultaten worden geanalyseerd om te bepalen welke stoffen significant aanwezig zijn en mogelijk een risico vormen voor de waterkwaliteit en met name KRW-doelbereik. Dit maakt het mogelijk om gericht vervolgcacties te ondernemen

Benodigde capaciteit en expertise

Het inventariseren en analyseren van lozingen, met name bij meldingsplichtige indirecte lozingen, is een verzwarende van de inzet voor toezichthouders van de OD's. Voldoende capaciteit en specialistische kennis binnen de toezicht- en handhavingsteams zijn echter wel noodzakelijk. De toepassing en interpretatie van de vragenlijsten vereisen inzet van zowel toezichthouders als waterspecialisten. Afhankelijk van de situatie per omgevingsdienst kan het nodig zijn om extra waterspecialisten op te leiden of extern in te huren, zodat de benodigde expertise beschikbaar is om deze taken zorgvuldig en effectief uit te voeren. Het waterschap kan worden ingezet vanuit de adviesrol. Nadere afspraken over de capaciteit dienen nog te worden gemaakt.

Be- en herzien vergunningen

Hoofdactiviteit: bezien van vergunning en toetsen op actualiteit, volledigheid, adequaatheid en relevante vergunningvoorschriften. Vastlegging van de conclusies. Indien nodig KRW-proof maken van vergunning door het herzien (actualiseren) van de vergunning.

Bevoegdheid: Gemeenten en provincie zijn bevoegd gezag, omgevingsdienst zorgt voor de uitvoerende taak.

Interbestuurlijke samenwerkingsafspraken: Digitaal en bestuurlijk overleg via samenwerkingskaders zoals VTH-programma's, met ketenpartners als omgevingsdiensten en provincies. Vastlegging gegevens in centrale database en/of koppeling bestaande systemen.

Het bezien en, waar nodig, herzien van vergunningen is op dit moment geen wettelijke verplichting of zelfstandig doel, maar vormt wel een noodzakelijke stap om de KRW-doelen te kunnen bereiken. Wet- en regelgeving geven op dit moment wel mogelijkheden en aanknopingspunten om vergunningen te bezien en herzien, echter is dit geen juridisch verplicht onderdeel van de (lozings)vergunningen. Gezien de door de Europese Commissie gestarte inbreukprocedure laat Nederland onderzoeken op welke wijze de regels voor lozingen op (en onttrekkingen van) grond- en oppervlaktewater aan te scherpen.

Hiertoe worden twee varianten onderzocht:

1. Het vaststellen van een periodiek moment voor het bezien van lozings- en onttrekkingsvergunningen
2. Het uitfaseren van eeuwigdurende lozings- en onttrekkingsvergunningen door alleen nog vergunningen met een bepaalde eindtermijn af te geven

Doel is de vergunningen van bestaande, relevante indirecte lozingen op geprioriteerde wijze te bezien en waar nodig te herzien, gericht op minder emissie van KRW-stoffen, zodat (op termijn) voldaan wordt aan de KRW-doelen voor oppervlaktewater.

En daarbij ook meldingsplichtige activiteiten zoveel mogelijk betrekken (wat per regio verschilt door verschil in aantallen vergunningen). Het be- en herzien van vergunningen is een omvangrijke en tijdrovende stap. Niet alle vergunningen kunnen gelijktijdig worden aangepakt. Prioritering en vervolgens programmering vindt plaats op basis van de eerder beschreven stappen.

Bezien van vergunningen

Op basis van de uitkomsten uit de prioritering van probleemstoffen (stap 1), vergunningen en bedrijfsactiviteiten (stap 4) volgt een volgorde waarop vergunningen per rwzi worden bezien. Bij het bezien van vergunningen van bedrijven met geprioriteerde bedrijfsactiviteiten wordt een analyse uitgevoerd op de volgende punten over de indirecte lozing van haar proces- en hemelwater op het gemeentelijke vuilwaterriool: Actualiteit, volledigheid, adequaatheid en relevante vergunningvoorschriften.

Is de vergunning recent herzien waarbij ook is aangesloten bij het ambitieniveau (stoffenlijst) dat uit dit programma volgt, dan hoeft de vergunning niet herzien te worden. Is de vergunning verouderd, onvolledig en/of wordt in de voorschriften onvoldoende adequaat aansloten bij het ambitieniveau, dan dient de vergunning herzien te worden. Bij bedrijven die vallen onder de Richtlijn Industriële Emissies (RIE) geldt dat aantoonbaar voldaan moet worden aan BBT (Best Beschikbare Technieken – BBT-toets van BREF-documenten) en dient de indirecte lozing ook te voldoen aan de meest recente versie van Nederlandse BBT-documenten, zoals de ABM-toets immissietoets (opleiding daarvoor noodzakelijk). Om dit mogelijk te maken dienen omgevingsdiensten een minimaal basiskennissniveau te hebben. Bij uitvoering van dit programma starten we met het opzetten van een opleidingstraject waarbij alle stakeholders kunnen aanhaken.

Voor bedrijven die niet onder de werkingssfeer van de RIE vallen, hoeft het bedrijf deze indieningsvereisten niet toe te sturen. Hierbij kan/moet de vergunningverlener zelf toetsen of overleggen met het waterschap of de aangevraagde lozing acceptabel is. Verkend zal moeten worden of deze gegevens traceerbaar zijn, anderszins is het de wens om dit in een centrale database op te slaan.

Herzien van vergunningen

Als uit het bezien blijkt dat herziening noodzakelijk is dan wordt de vergunning KRW-proof gemaakt. Dit kan worden gedaan middels een ambtshalve wijziging, mits het bedrijf geen andere/nieuwe stoffen loost dan vergund en/of andere bedrijfsactiviteiten is gaan uitvoeren dan

vergund. Indien dit wel het geval is, zal het bedrijf zelf een wijziging van haar vergunning aan moeten vragen.

Een aantal randvoorwaarden bij een (ambtshalve) wijziging van de vergunning zijn daarbij van toepassing om KRW-proof te maken. De definitie van KRW-proof is landelijk nog niet vastgesteld. Gedurende de uitvoering van het programma zal zodra deze definitie door het rijk is vastgesteld daarop verder worden aangesloten. Vooralsnog gaan we bij de uitvoering van het programma van het volgende uit:

- Er mag geen permanente achteruitgang plaatsvinden van de chemische/ecologische toestand van een waterlichaam door een lozing (achteruitgangsverbod)
- Lozingen mogen niet leiden tot overschrijding van gestelde normen voor prioritair en/of specifiek verontreinigende stoffen (verbeterdoelstelling)
- In de aanmaningsbrief van de Europese Commissie wijst zij Nederland erop dat in Nederland vergunningen voor wateronttrekkingen of -lozingen in water voor onbepaalde tijd worden verleend, en dat periodieke herziening van zulke vergunningen niet is vereist. Ook wijst de Commissie op het ontbreken van een periodieke toetsing bij verlening van vergunningen op grond van algemene regels. Wet- en regelgeving en beleid bieden de bevoegde gezagen wel mogelijkheden om vergunningen te be- en herzien, maar is te vrijblijvend volgens de Europese Commissie. Om hieraan tegemoet te komen aan de Europese Commissie zouden vergunningen kunnen worden voorzien van een looptijd/einddatum. Dit is juridisch gezien in Nederland nog niet toegestaan. Naar aanleiding van de EU-inbreukprocedure komen naar verwachting wetswijzigingen in voorbereiding die gaan zorgen voor wettelijke 'looptijden' voor vergunningen voor (onder andere) lozingen. Die wijzigingen worden waarschijnlijk pas in 2026 of later operationeel. Om het herzien van vergunningen hierdoor niet te laten vertragen, kan wellicht ook een andere keuze gemaakt worden om regelmatig bezien van de vergunning onderdeel te laten uitmaken van de beschikking. Bijvoorbeeld door het moment van bezien vast te leggen in de beschikking Nederland heeft de EC laten weten dat ze deze optie ook verkend om tegemoet te komen aan de eis dat be- en herzien juridisch vast moet liggen. Hierop kan vooruit worden gelopen door, zoals nu soms ook al wel wordt gedaan, een minimalisatieverplichting en/of V&R programma op te nemen in de voorschriften. Hierdoor moeten bedrijven regelmatig rapporteren over haar stoffengebruik. Die rapportage wordt beoordeeld door de Omgevingsdienst en kan aanleiding geven om de vergunning te herzien
- Voor de stoffen vanuit het gekozen ambitieniveau moeten lozingsnormen worden opgesteld, waarbij rekening wordt gehouden met het verwijderingsrendement van de rwzi en KRW-doelen van het waterlichaam waar de betreffende rwzi op loost. Toevoegingen op de stoffenlijst zijn uiteraard mogelijk, denk daarbij aan bijvoorbeeld ZZS en drinkwaterrelevante stoffen

Het houdt in dat maatregelen, vergunningen of beleid geen negatieve gevolgen hebben voor de KRW-doelstellingen. Voor lozingen is het belangrijkste doel dat de waterkwaliteit niet achteruit mag gaan. Voor bestaande lozingen geldt ook dat je verplicht bent om de waterkwaliteit te verbeteren als deze niet voldoet aan de doelen (dit kan getoetst worden via de immissietoets).

Kenmerk

R001-1300725BWP-V04-mdg-NL

De operationalisering van 'KRW-proof' gebeurt via de Algemene BeoordelingsMethodiek (ABM) en immissietoets:

- Bronaanpak: Voorkomen van de lozing, of aanpassen van processen of het nemen van zuiveringsmaatregelen, gebaseerd op Best Beschikbare Technieken (BBT)
- Waterbezwaarlijkheid en minimalisatie: Beoordeling of de betreffende stof waterbezwaarlijk is en te vervangen óf te verminderen met behulp van zuivering van de afvalwaterstroom
- Immissietoets: Beoordeling van de toelaatbaarheid van de resterende afvalwaterstroom op basis van geldende (KRW-)normen en de kwaliteit van het ontvangende oppervlaktewater. Waar nodig worden aanvullende (kosteneffectieve) maatregelen geëist

Hierbij wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van een (nog te ontwikkelen) standaard voor de vergunning.

Data

Hoofdactiviteit: (verkenning) aansluiten bij gezamenlijk digitaal VTH-stelsel en registratie lozingen vanuit het IBP VTH (InterBestuurlijk Programma Vergunning, Toezicht en Handhaving, deelname van volgende partijen: IenW, JenV, IPO, VNG, UvW, omgevingsdienst NL) óf anderzijds ontwikkelen/inkopen van een centrale database waar alle betrokkenen toegang tot hebben.

Bevoegdheid: alle betrokkene partijen, trekkende rol vanuit omgevingsdiensten.

Interbestuurlijke samenwerkingsafspraken: onderlinge afstemming waterschappen, omgevingsdiensten, gemeente en provincie over welke tools/diensten we ontwikkelen/inkopen.

Verwerkingsovereenkomsten sluiten tussen partijen.

Financiering: nader te verkennen in samenspraak met IBP VTH.

Vanuit verschillende stappen komt informatie vrij. Denk daarbij aan de informatie vanuit de volgende stappen:

1. Monitoring: Gegevens van de waterkwaliteit van waterlichamen, in- en effluent rwzi's en lozing van bedrijven/sectoren
2. Inventarisatie: aantal vergunning- en meldingsplichting activiteiten. Gegevens binnen de vergunningen zoals bedrijfslocatie, vergunde stoffen en de lozingsomvang (kwantiteit en kwaliteit). Opgehaalde informatie vanuit de vragenlijst
3. Prioritering: aantal en locatie van bedrijven/sectoren die betreffende stof in potentie kunnen lozen
4. Toezicht & handhaving: informatie verkregen tijdens bedrijfsbezoek en analysegegevens van eventueel uitgevoerde bemonsteringen
5. Be- en herzien: inzicht in compleetheid, actualiteit en adequaatheid van vergunning samen met de specifieke 'einddatum' van de vergunning
6. Vergunningverlening: bij het verlenen van nieuwe vergunningen kunnen nieuwe gegevens (metingen, stoffen, kwantiteit, kwaliteit, debieten, emissies, et cetera) naar voren komen

Om bronopsporing van de stof eenvoudiger te maken en uiteindelijk ook verdere instrumenten te ontwikkelen is het noodzaak om alle informatie te bundelen. De interactieve Atlas van de Schoon Maaswaterketen is een mooi voorbeeld daarvoor. We zetten in op een gedeelde database voor optimale uitwisseling en kennisdeling. Zelfstandige ontwikkeling van een database is niet gewenst

vanwege beperkte capaciteit en middelen, maar ook vanwege het actueel houden van de database. Landelijk is deze behoefte er ook. Vanuit het IBP VTH (interbestuurlijk programma versterking VTH-stelsel) is de ambitie geformuleerd voor een gezamenlijk digitaal VTH-stelsel en een registratie lozingen. Hier willen wij op aansluiten / voortbouwen. Op welke manier, dient nader te worden verkend tijdens de uitvoering van het programma. Ook dient tijdens de uitvoering met het IBP VTH te worden overlegd en besloten worden op welke wijze data aanlevering gewenst is en wie de verantwoordelijkheid heeft voor het actueel houden van de database.

Stevige kanttkening die hierbij moet worden geplaatst. Niet alle informatie kan onderling beschikbaar worden gesteld vanwege AGV en/of bedrijfsgevoelige informatie. Het verwerken en uitwisselen van data dient zorgvuldig te gebeuren. Hiervoor zijn onder meer verwerkingsovereenkomsten nodig samen verdergaande standaardisatie waarop data wordt aangeleverd.

Borging

Hoofdactiviteit: Structurele verankering van afspraken, processen en kennis om de uitvoering van het programma efficiënt en uniform te laten verlopen en continuïteit, kwaliteit en samenwerking te waarborgen:

Borging vormt de verbinding tussen alle onderdelen van het programma. Zonder structurele verankering bestaat het risico dat inspanningen versnipperd raken, de werkwijze niet uniform is en resultaten mogelijk verloren raken. Door het volgende goed te borgen, ontstaat een robuuste basis voor uitvoering, evaluatie en bijstelling van het programma.

- **Governance & afspraken**
Er wordt een programmateam gevormd dat verantwoordelijk is voor de uitvoering van de beschreven activiteiten in het programma. Dit team bewaakt de voortgang, coördineert de samenwerking tussen partijen en zorgt voor een uniforme aanpak. Bestuurlijke en operationele afspraken worden vastgelegd tussen provincie, waterschappen, gemeenten, omgevingsdiensten en Rijkswaterstaat. Het programmateam stelt een organisatieschema op waarin de verschillende commissieleden zichtbaar zijn, voor welke hoofdactiviteiten men de verantwoordelijkheid krijgt en zorgt voor vaststellen van de benodigde financiële middelen.
- **Juridische borging**
De wens is om vergunningen KRW-proof te maken. Inhoud en op welke wijze dit juridisch mogelijk is, is vooralsnog niet duidelijk. Tijdens uitvoering van het programma besluit het programmateam binnen welke kaders dit past en op welke wijze het uitvoerbaar is. Mogelijk zijn voor de uitvoering provinciale beleidsregels nodig om de aanpak te ondersteunen. Het programmateam communiceert daarover richting de provincie. Zodra een landelijke richtlijn beschikbaar is, wordt het eigen ontwikkelde kader getoetst aan de landelijke richtlijn. Doel van deze activiteiten is om een juridisch robuuste basis te bieden en het voorkomt afwijkingen tussen regio's.
- **Procesborging / borging uniforme uitvoering**

Momenteel lopen op gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving al verschillende initiatieven binnen de provincie. Het is wenselijk om alle initiatieven en ontwikkelde formats (vragenlijsten, standaard vergunningenformats, et cetera.) bij elkaar te brengen en de wijze waarop de uitvoering plaatsvindt verder te uniformeren. Het programmteam zorgt ervoor dat alle stappen en informatie vanuit het programma – van prioritering stoffen tot evaluatie – bij elkaar komen en stelt een uniforme werkwijze op. Dit omvat standaardprocedures voor monitoring in rioolstelsels en bij bedrijven, vergunningverlening, toezicht en handhaving. Deze stap zorgt ervoor dat taken consistent worden uitgevoerd, ook bij wisselingen in personeel of organisatie

- **Kennisborging**
Opgebouwde kennis en inzichten worden centraal vastgelegd en gedeeld via een gezamenlijke database en kennisplatforms. Dit voorkomt verlies van informatie en maakt het mogelijk om best practices en leerpunten te benutten. Kennisborging is cruciaal voor een cyclische aanpak waarin evaluatie en bijstelling continu plaatsvinden
- **Communicatie interbestuurlijke partners**
Er worden vaste overlegstructuren ingericht en standaard communicatiemiddelen ontwikkeld, zodat informatie tijdig en uniform wordt gedeeld. Ook externe stakeholders, zoals ODNL, worden actief geïnformeerd om landelijke uniformiteit te bevorderen

Evaluatie

Hoofdactiviteit: Evalueren van het programma om voortgang en effectiviteit van stappen en activiteiten te waarborgen en waar nodig bij te sturen. Evaluatie is een cyclisch en iteratief proces dat gedurende de uitvoering meerdere keren plaatsvindt.

Voor de evaluatie van het programma zijn een aantal activiteiten van toepassing:

1. **Leerpunten ophalen:** Vanuit de uitvoering worden ervaringen, knelpunten en verbeterpunten verzameld. Dit gebeurt via terugkoppeling van uitvoerende partijen (waterschappen, OD's, gemeenten) en analyse van monitoringdata. Doel is om inzicht te krijgen in wat goed werkt en waar bijsturing nodig is. Het programmteam zorgt voor de evaluatie en de terugkoppeling naar alle stakeholders
2. **Opdrachtformulering richting OD's:** Indirecte lozingen en bijhorende activiteiten staan momenteel nog niet als zelfstandige taak in de opdracht vanuit de gemeentes naar de omgevingsdiensten. Om meer aandacht hieraan te geven is het de wens om dit in de opdrachtformulering mee te nemen. OD's hebben een signalerende functie voor de gemeenten en kunnen aangeven welke activiteiten (dit programma) nodig is om meer grip hierop te krijgen
3. **Terugkoppeling naar bestuurders:** Bestuurders ontvangen periodiek informatie van het programmteam. Het betreft een samenvattend overzicht van voortgang, resultaten en knelpunten. Dit maakt bestuurlijke besluitvorming mogelijk over bijsturing van het programma en inzet van middelen

4. Bijstellen van programma, ambitieniveau en financiën: Op basis van de evaluatie worden het programma, het gekozen ambitieniveau en de financiële inzet bijgesteld. Dit maakt het mogelijk om flexibel in te spelen op nieuwe inzichten, veranderende omstandigheden en prioriteiten
5. Kennisdeling: Leerpunten en resultaten worden gedeeld met alle betrokken partijen en externe stakeholders, zoals ODNL. Dit bevordert uniformiteit, samenwerking en verspreiding van best practices. Binnen het programma onderzoeken we welke gezamenlijke aanpak het beste werkt in de Gelderse praktijk, met een balans tussen uniformiteit waar mogelijk en maatwerk waar nodig. Zo zorgen we ervoor dat de aanpak aansluit bij de verschillende bevoegdheden en verantwoordelijkheden van alle betrokken partijen en dat we gezamenlijk voortgang kunnen boeken richting een KRW-proof Gelderland

Regelmatige evaluaties en monitoring zijn essentieel om de effectiviteit van maatregelen te toetsen en tussentijds aanpassingen door te voeren. Door deze cyclische aanpak blijft het programma actueel en doelgericht. Evaluatie is niet alleen een terugblik, maar ook een vooruitblik: het vormt input voor nieuwe acties, verbeterde werkwijzen en strategische keuzes. Het programmateam voert de evaluatie uit en communiceert daarover richting de verschillende partijen/belanghebbenden. Het programmateam start met een nulmeting om een goed beeld te krijgen waar de organisaties momenteel staan, kennisleemtes inzichtelijk te krijgen en extra aandacht en inzet nodig is om op gelijk basisniveau te komen.

Bijlage 4 Kostenraming programma

Gekozen is om de genoemde kosten in tabel 3.1 (sterk) af te ronden in verband met de onnauwkeurigheid van deze inschatting. Daardoor kunnen getallen onderling van elkaar verschillen.

Stap	Hoofdactiviteit	Ruwe inschatting kosten
Prioriteren stoffen	Vaststellen ambitieniveau stoffenlijst	35.000
Monitoring en bijdrage vaststellen	- Metingen uitvoeren in w aterlichamen, rw zi influent/effluent en rioolstelsel.	2.875.000
	- Immissietoets toepassen om significante bijdrage te bepalen.	270.000
	- Herkomst van probleemstoffen achterhalen.	250.000
Inventarisatie indirecte lozingen	- Opstellen lijsten van vergunning- en meldingsplichtige lozingen.	50.000
	- Vragenlijsten naar bedrijven voor inzicht in geloosde stoffen.	25.000
	- Vastleggen gegevens in centrale database.	100.000
Prioritering bedrijven/sectoren	- Uitvoeren risico- en impactanalyse per sector	100.000
	- Ontw ikkelen van tooling t.b.v. inzicht in aantal bedrijven inschatten herkomst stoffen	100.000
Communicatie-campagne	- Informeren bedrijven en bestuurders over KRW-doelen en programma uitvoering i.r.t. vergunningen en toezicht.	100.000
	- Bew ustw ording creëren.	50.000
	- Ontw ikkeling van standaardbrieven of andere communicatiemiddelen.	25.000
Toezicht en handhaving	- Inspecties uitvoeren bij bedrijven	440.000
	- Uitvoeren bemonsteringen en analyse van meetgegevens	450.000
	- Ontw ikkelen van formats t.b.v. uniforme uitvoering TH-taken	25.000
Be- en herzien vergunningen	- Controleren actualiteit, ouderdom, volledigheid, adequaatheid en indieningsvereisten van vergunningen.	1.760.000
	- Herzien vergunningen om KRW-proof te maken.	3.520.000
Data	- Ontw ikkelen of aansluiten bij centrale database	500.000
	- Vastleggen informatie uit monitoring, inventarisatie en toezicht	100.000
	- Ontw ikkelen van datastandaardisatie	125.000
Borging	- Governance en communicatie tussen interbestuurlijke partners.	
	- Vastleggen afspraken en rollen.	1.000.000
	- Structurele samenw erking en commitment.	
Evaluatie	- Periodieke beoordeling van voortgang en effectiviteit	250.000
	- Opdrachtformulering OD's	25.000
	- Evalueren en bijstellen programma	50.000
Totaal		12.225.000

Kenmerk R001-1300725BWP-V04-mdg-NL

Monitoring:		waterlichamen	rwzi's	rioolstelsel	bedrijven	
Locaties	st	36	36	25	200	
Bemonsteringen	st/jaar.rwzi	4	4	1	1	
Aantal analyse	st/rwzi	40	40	40	40	
Totaal aantal	st/rwzi	160	160	40	40	
Kosten per monster	EUR	50	50	50	50	
Totale (meer)kosten	EUR	288.000	288.000	50.000	400.000	
Kosten per monitoringspunt	EUR/st	8.000	8.000	2.000	2.000	
Be- en herzien				Inspecties		
Vergunning	st	1100		Vergunning	st	1100
Tijd bezien	d/st	2		Tijd per inspectie (extra)	uur	2
Tijd herzien	d/st	4		Verwerken gegevens	uur	2
Totaal be- en herzien	d/st	6		Totaal inspectie (extra)	uur	4
Totale tijd be- en herzien	d	6600		Totale tijd inspecties (extra)	uur	4.400
Uurtarief	EUR/h	100		Uurtarief	EUR/h	100
Totale kosten	EUR	5.280.000		Totale kosten	EUR	440.000
Kosten per vergunning	EUR/st	4800				
Opdrachtformulering				Tooling		
Gesprekken met gemeenteraad	st	51		Aanschaf	EUR	75.000
Vorbereiding	uur	1		Organisaties	st	62
Gesprek	uur	1		Implementatie	uur/st	4
Meerkosten	uur	2		Gebruik	uur/st	2
		10.200		Totaal	uur	6
				Totaal gebruiksfase	EUR	37.200
Immissietoetsen		rwzi's		Totaal tooling	EUR	112.200
Locaties		36				
Kosten per locatie	EUR	7.500				
Totale kosten	EUR	270.000				
Overleggen/besluiten		Ambitieniveau	Programmateam	Programma bijstellen	Voortgang	
Jaren	st	1	5	4	5	
Overleggen	st	4	12	2	4	
lengte overleg	uur	2	4	2	4	
Organisaties	st	11	15	15	15	
Personen per organisatie	st	2	2	2	2	
Totaal aantal uur	st	176	1440	120	480	
Kosten	EUR	17.600	720.000	48.000	240.000	